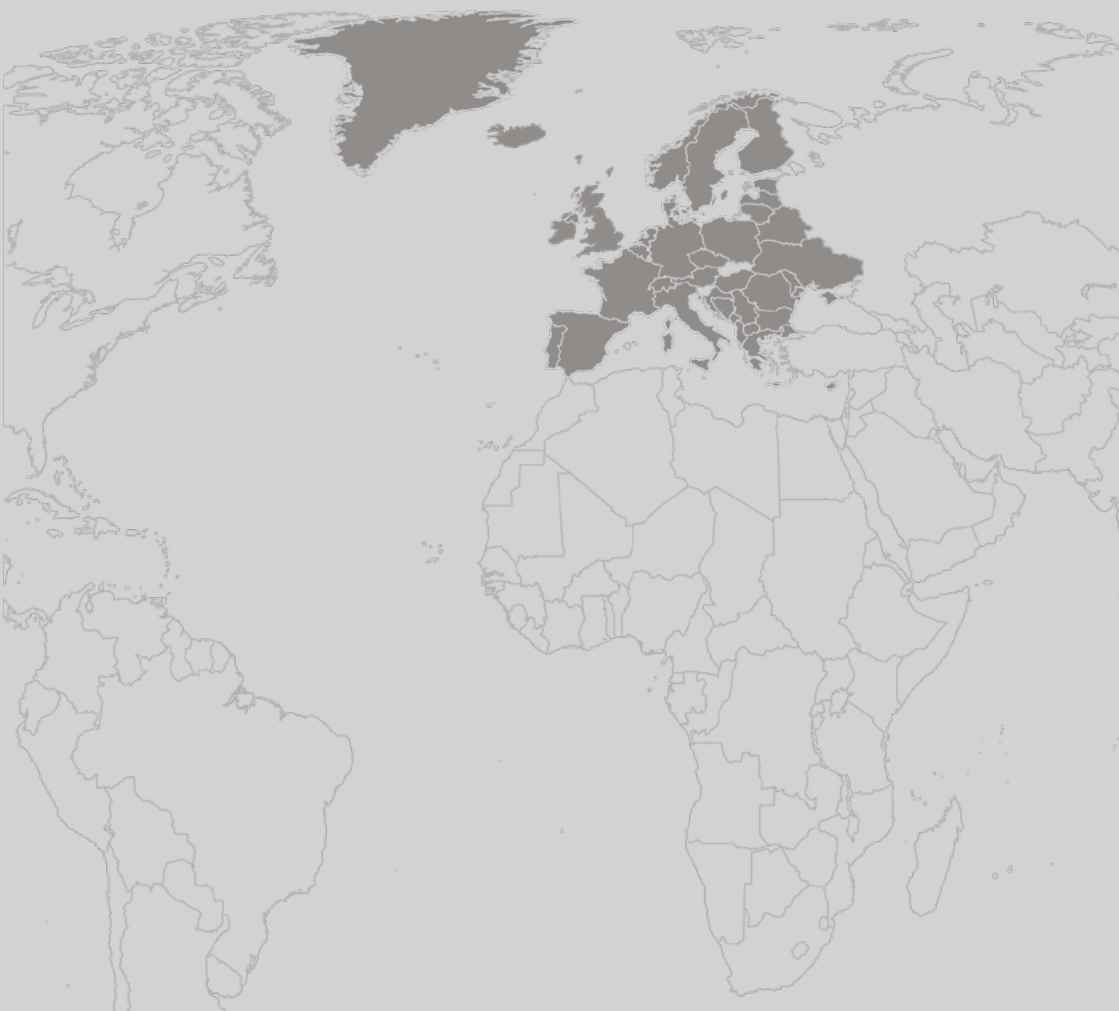

IS | EN | PL | ES | RU | LT | LV
Íslenska | English | Polski | Español | Русский | Lietuvių | Latviešu

Fyrstu skrefin

Mikilvægar upplýsingar fyrir ríkisborgara
EES- & EFTA-ríkjanna sem flytja til Íslands

Informacinė knygelė užsieniečiams,
atvykusiems gyventi į Islandiją

ISBN: 978-9979-799-26-9

Publisher: The Immigration Council

Chief Editors: Multicultural Centre,
Rúnar Helgi Haraldsson

Design: Gunnar R Kristinsson / Ímyndunarafl Ltd.

Printing: Oddi Print & Packaging

Útgefandi: Innflytjendaráð

Umsjón: Fjölmenningssetur,
Rúnar Helgi Haraldsson

Hönnun og umbrot: GRK / Ímyndunarafl ehf.

Prentun: Oddi prentun og umbúðir

Velkomin til Íslands Sveiki atvykę į Islandiją

FYRSTU SKREF RÍKISBORGARA EES- OG EFTA-RÍKJA

PIRMIEJI EEA IR EFTA ŠALIŲ PILIEČIŲ ŽINGSNIAI ISLANDIJOJE

Fyrstu skref ríkisborgara EES- og EFTA-ríkja	4
Ísland í hnotskurn	6
Hátíðisdagar og frídagar	8
Akstur og öryggi	10
Þjóðskrá Íslands og kennitala	12
Lög og reglur	14
Lögleg búseta á Íslandi	16
Sjúkratryggingar	22
Vinna á Íslandi	24
Skattar	34
Greiðslur til barnafjölskyldna	36
Heilbrigðisþjónusta	40
Húsnæði	44
Þjónusta sveitarfélaga	48
Skólakerfið	50
Framhaldsnám	54
Gott að vita	58
Vefsíður	60

TURINYS

Pirmieji EEA ir ELPA šalių piliečių žingsniai Islandijoje	5
Trumpai apie Islandiją	7
Šventinės ir poilsio dienos	9
Saugumas vairuojant	11
Islandijos nacionalinis registras ir asmens kodas	13
Įstatymai ir taisyklės	15
Legalus gyvenimas Islandijoje	17
Sveikatos draudimas	23
Darbas Islandijoje	25
Mokesčiai	35
Išmokos vaikus auginančioms šeimoms	37
Sveikatos apsauga	41
Būstas	45
Socialinės savivaldybių paslaugos	49
Švietimo sistema	51
Tolesnės studijos	55
Verta žinoti	59
Tinklalapiai	61

FYRSTU SKREF RÍKISBORGARA EES- OG EFTA-RÍKJA

Upplýsingarnar í þessum bæklingi eru fyrir ríkisborgara Austurríkis, Belgiu, Búlgaríu, Danmerkur, Eistlands, Finnlands, Frakklands, Grikklands, Hollands, Írlands, Ítalíu, Króatíu, Kýpur, Lettlands, Liechtensteins, Litháens, Lúxemborgar, Möltu, Noregs, Portúgals, Póllands, Rúmeníu, Spánar, Slóvakíu, Slóveníu, Stóra-Bretlands, Sviss, Svíþjóðar, Tékklands, Ungverjalands og Þýskalands.

UPPLÝSINGAR OG RÁÐGJÖF

Mikilvægt er að hafa í huga að vegna alþjóðlegra samninga, svo sem á milli Norðurlandanna og aðildarríkja að EES- og EFTA-samningnum, gilda mismunandi reglur eftir ríkisfangi. Þessi bæklingur er eingöngu ætlaður ríkisborgurum þeirra ríkja sem eru aðilar að Evrópusambandinu eða EFTA. Í bæklingnum Fyrstu skref ríkisborgara ríkja utan EES/EFTA eru upplýsingar fyrir fólk af öðru þjóðerni. Bæklinginn, ásamt öllum helstu upplýsingum um íslenskt samfélag, má nálgast á vef Fjölmenningarseturs.

Hjá Fjölmenningarsetri er unnt að fá upplýsingar um flest er varðar innflytjendamál, íslenskt samfélag, íslenskukennslu, réttindi og skyldur, túlka- og þýðingarþjónustu og fleira.

- Fjölmenningarsetur – Sími: 450 3090
- Eures – Sími: 515 4800
- Þjóðskrá – Sími 515 5300

Upplýsingar um erlend sendiráð og ræðisskrifstofur er að finna á vef utanríkisráðuneytisins.

Félags- og jafnréttismálaráðherra fer með yfirstjórn málefna innflytjenda og er Fjölmenningarsetur því stofnun sem heyrir undir velferðarráðuneytið. Útlendingastofnun heyrir undir dómsmálaráðuneytið og sinnir þjónustu í tengslum við afgreiðslu dvalarleyfa, vegabréfsáritana, ríkisborgararéttar og fleira. Útlendingastofnun (www.utli.is), sími 444 0900.

Ríkisborgari EES/EFTA-ríkis má dvelja og starfa á Íslandi án sérstaks leyfis í allt að þrjá mánuði frá komu til landsins eða allt að sex mánuði ef hann er í atvinnuleit. Dvelji hann lengur skal hann skrá rétt sinn til dvalar hjá Þjóðskrá Íslands, sími 515 5300.

PIRMIEJI EEA IR ELPA ŠALIŲ PILIEČIŲ ŽINGSNIAI ISLANDIJOJE

Ši informacinė knygelė skirta Airijos, Austrijos, Belgijos, Čekijos, Danijos, Didžiosios Britanijos, Estijos, Graikijos, Ispanijos, Italijos, Kipro, Latvijos, Lenkijos, Lichtenšteino, Lietuvos, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų, Norvegijos, Portugalijos, Prancūzijos, Slovakijos, Slovėnijos, Suomijos, Švedijos, Šveicarijos, Vengrijos ir Vokietijos piliečiams.

INFORMACIJA IR KONSULTACIJOS

Svarbu žinoti, kad dėl tarptautinių susitarimų tarp Šiaurės šalių ir EEE (Europos ekonominės erdvės) bei ELPA (Europos laisvos prekybos asociacijos) šalių, skirtingų šalių piliečiams galioja skirtingos taisyklės. Ši knygelė yra skirta tik anksčiau išvardintų Europos Sąjungos arba ELPA šalių piliečiams. Knygelėje *Pirmieji ne EEE ir ELPA šalių piliečių žingsniai* yra pateikiama informacija kitų šalių piliečiams. Knygelę bei kitą naudingą informaciją apie islandų visuomenę rasite Tarptautinio kultūros ir informacijos centro (Fjölmenningssetur) interneto svetainėje (www.mcc.is).

/ 5 /

Tarptautinis kultūros ir informacijos centras teikia svarbiausią informaciją imigracijos klausimais: apie islandų visuomenę, islandų kalbos kursus, teises ir pareigas, vertimus žodžiu ir raštu bei kita.

- **Tarptautinis kultūros ir informacijos centras**
Telefonai: 450 3090 (islandų/anglų kalbomis)
- **Eures – Telefonas: 544 7600**
- **Þjóðskrá – Telefonas: 515 5300**

Informaciją apie užsienio šalių ambasadas bei konsulatus Islandijoje galite rasti Užsienio reikalų ministerijos interneto svetainėje.

Tarptautinis kultūros ir informacijos centras yra tiesiogiai pavaldus Socialinių reikalų ministerijai, o Socialinių reikalų ir lygių galimybių ministras yra atsakingas už su imigracija susijusius klausimus.

Migracijos departamentas yra tiesiogiai pavaldus Teisingumo ministerijai ir yra atsakingas už leidimų gyventi šalyje, vizų, pilietybės suteikimą ir pan. Migracijos departamento (isl. Útlendingastofnun) telefono numeris yra 444 0900.

EEE ir ELPA šalių piliečiai gali atvykti į šalį be specialaus leidimo, čia gyventi ir dirbti iki trijų mėnesių nedeklaruodami savo gyvenamosios vietos; iki šešių mėnesių, jei asmuo ieškosi darbo. Po to būtina deklaruoti savo gyvenamąją vietą Islandijos nacionaliniame registre (Þjóðskrá Íslands, telefono numeris 515 5300).

ÍSLAND Í HNOTSKURN

Höfuðborg: Reykjavík

Opinbert tungumál: Íslenska

Tímabelti: UTC + 0 (enginn sumartími)

Þjóðarlén: .is

Landsnúmer: +354

Íbúaföldi 2017: 338.349

Þjóðsöngur: Lofsöngur

Stjórnarfar: Lýðveldi með þingbundinni stjórn

Stjórnsýsla: Ríki og sveitarfélög

/ 6 /

Ísland er meðal annars aðili að samningnum um Evrópska efnahagssvæðið (EES), Fríverslunarsamtökum Evrópu (EFTA), Atlantshafsbandalaginu (NATO), Norðurlandaráði og Schengen-samstarfinu.

Peningar

Gjaldmiðillinn er króna – ISK. Bankar skipta gjaldeyri. Flestar verslanir, fyrirtæki og leigubílar taka greiðslukort (debet og kredit). Ekki er víst að tekið sé við erlendum gjaldeyri í verslunum. Gengi gjaldmiðla er hægt að skoða á vefsíðu Seðlabanka Íslands.

Netið

Aðgangur að netinu er ókeypis á mörgum kaffihúsum og víðar. Netaðgangur er einnig ódýr eða ókeypis á upplýsingamiðstöðvum og bókasöfnum.

Saga

Ísland var hluti af danska konungsveldinu en fékk fullt sjálfstæði 17. júní 1944 þegar það varð lýðveldi. Árið 1904 fékk Ísland heimastjórn og 1918 hlaut það fullveldi. Áður en Ísland laut stjórn Danmerkur var það hluti af norska konungsveldinu.

Trú

Trúfrelsi ríkir á Íslandi og er öllum heimilt að standa utan trúfélaga.

Um 74% landsmanna tilheyrja þjóðkirkjunni sem er evangelísk-lútersk.

Erlendir ríkisborgarar eru skráðir í ótilgreint trúfélag við nýskráningu hjá þjóðskrá Íslands nema þeir óski sérstaklega eftir að vera skráðir í trúfélag eða lífsskoðunarfélag.

TRUMPAI APIE ISLANDIJĄ

Sostinė: Reikjavikas

Valstybinė kalba: islandų kalba

Laiko juosta: UTC + 0 (vasaros laikas netaikomas)

Šalies domenas: .is

Šalies telefono kodas: +354

Gyventojų skaičius 2017: 338.349

Valstybinis himnas: Islandijos himnas

Politinė sistema: demokratinė parlamentinė valstybė

Administracija: valstybė ir savivaldybės

/ 7 /

Islandija yra Europos ekonominės erdvės (EEE), Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA), Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (NATO), Šiaurės tarybos ir Šengeno erdvės narė.

Valiuta

Valiuta yra Islandijos krona – ISK. Valiutą keičia bankai. Daugelyje parduotuvių, įmonių, taksi galima atsiskaityti debeto ar kredito kortele. Valiutos kursą galima sužinoti Islandijos banko svetainėje.

Internetas

Daugelyje kavinių ir kitose viešose vietose galima nemokamai prisijungti prie bevielio interneto ryšio. Bibliotekose bei informacijos centruose taip pat teikiamos nebrangios arba nemokamos interneto paslaugos.

Istorija

Islandija anksčiau buvo Danijos monarchijos dalis, tačiau 1904 m. Islandijai buvo suteikta savivalda, o 1918 m. ji įgijo suverenitetą. 1944 m. birželio 17 d. Islandijai buvo suteikta visiška nepriklausomybė ir ji paskelbta respublika.

Tikėjimas

Islandijoje vyrauja tikėjimo laisvė – asmenys gali pasirinkti, ar priklausyti kokiai nors religinei bendruomenei. Apie 74% šalies gyventojų yra protestantai, išpažįstantys evangelikų liuteronų tikėjimą. Registruojantis Nacionaliniame registre į šalį atvykusių užsienio šalių gyventojų tikėjimas nenurodomas, nebent jie patys to pageidauja.

HÁTÍÐISDAGAR OG FRÍÐAGAR

Stórhátíðisdagar:

- Nýársdagur (1. janúar)
- Föstudagurinn langi
- Páskadagur
- Hvítasunnudagur
- 17. júní (þjóðhátíðardagur Íslendinga)
- Aðfangadagur jóla (24. desember) eftir klukkan 12.00
- Jóladaður (25. desember)
- Gamlársdagur (31. desember) eftir klukkan 12.00

/ 8 /

Ef unnið er á þessum dögum eru laun greidd samkvæmt svokölluðum stórhátíðartaxta sem er hærri en hefðbundinn yfirvinnutaxti.

Almennir fríðagar

- Annar í jólum (26. desember)
- Skírdagur
- Annar í páskum
- Sumardagurinn fyrsti
- Uppstigningardagur
- 1. maí (alþjóðlegur frídagur verkafólks)
- Annar í hvítasunnu
- Frídagur verslunarmanna (fyrsti mánudagur í ágúst)

Þegar unnið er á þessum dögum eru laun greidd samkvæmt hefðbundnum yfirvinnutaxta.

Á vefsíðu Fjölmenningsseturs er dagatal þar sem hægt er að kynna sér siði og venjur á Íslandi sem tengjast hátíðisdögum og öðrum atburðum.

ŠVENTINĖS IR POILSIO DIENOS

Šventinės dienos:

- Naujųjų metų diena (sausio 1 d.)
- Didysis penktadienis
- Velykos
- Sekminės
- Islandijos nepriklausomybės diena (birželio 17 d.)
- Kūčios (gruodžio 24 d.) po 12 val.
- Kalėdos (gruodžio 25 d.)
- Naujųjų metų išvakarės (gruodžio 31 d.) po 12 val.

/ 9 /

Dirbant šventinėmis dienomis atlyginimas yra skaičiuojamas pagal šventinių dienų apmokėjimo tarifus, kurie yra didesni nei viršvalandžių apmokėjimo tarifai.

Poilsio dienos:

- Antroji Kalėdų diena (gruodžio 26 d.)
- Didysis ketvirtadienis
- Antroji Velykų diena
- Pirmoji vasaros diena
- Kristaus žengimo į dangų šventė
- Gegužės 1-oji (Tarptautinė darbininkų diena)
- Antroji Sekminių diena
- Pirmasis rugpjūčio pirmadienis (Prekybininkų diena)

Dirbant poilsio dienomis atlyginimas skaičiuojamas pagal viršvalandžių apmokėjimo tarifus.

Tarptautinis kultūros ir informacijos centro svetainėje rasite kalendorių su islandų šventėmis bei kitomis svarbiomis datomis ir jomis susijusius papročius.

AKSTUR OG ÖRYGGI

Öllum er skylt að nota bílbelti á Íslandi og bannað er að tala í farsíma undir stýri nema með handfrjálsum búnaði. Hraðakstur og akstur undir áhrifum áfengis er litinn alvarlegum augum og eru refsingar háar fjársektir, ökuleyfissvipting og varðhald við ítrekuð brot. Öryggisreglur varðandi barnabílstóla og börn í bíl má finna á vefsíðu miðstöðvar slysavarna barna: msb.is.

Sektir geta haft áhrif á veitingu íslensks ríkisborgararéttar.

SAUGUMAS VAIRUOJANT

Važiuojant automobiliu būtina dėvėti saugos diržus, o kalbėti telefonu vairuojant leidžiama tik naudojant laisvų rankų įrangą. Greičio viršijimas bei vairavimas apsvaigus traktuojami kaip labai rimti pažeidimai, už kuriuos skiriamos didelės piniginės baudos, gresia vairuotojo teisių atėmimas bei – esant pakartotiniams pažeidimams – suėmimas. Saugumo reikalavimus automobiliu keliaujant vaikams galima rasti Vaikų saugumo tarnybos svetainėje.

Į vairavimo pažeidimus gali būti atsižvelgiama siekiant gauti Islandijos pilietybę.

ÞJÓÐSKRÁ ÍSLANDS OG KENNITALA

Þjóðskrá Íslands heldur skrá yfir alla sem búa eða hafa búið á Íslandi. Í þjóðskrá eru skráðar kennitölur manna, nöfn þeirra, kyn, hjúskaparstaða, lögheimili, aðsetur ef við á, pósthfang, trúfélag, fæðingarstaður og ríkisfang. Allir sem ætla að dvelja á Íslandi í þrjá til sex mánuði eða lengur verða að vera skráðir í þjóðskrá.

Sá sem dvelur á Íslandi í sex mánuði eða lengur skal eiga lögheimili á Íslandi. Skráð lögheimili er oft forsenda þess að eiga rétt á þjónustu ríkis og sveitarfélaga.

Haldin er sérstök skrá yfir erlenda ríkisborgara sem fá úthlutað kennitölu en eru ekki skráðir með lögheimili hér á landi, svokölluð kerfiskennitala. Kerfiskennitala veitir engin réttindi á Íslandi og staðfestir ekki rétt til dvalar.

/ 12 /

Þjóðskrá Íslands tekur við tilkynningum fólks um búferlaflutninga, innanlands og milli landa, beiðnum um nafnbreytingar, nafngjafir barna, tilkynningum/gögnum um breytingar á hjúskaparstöðu og skráningu sambúðar. Ýmis vottorð eru gefin út hjá Þjóðskrá, svo sem fæðingarvottorð, vottorð um hjúskaparstöðu, sambúðarskráningu, búsetu og dánarvottorð.

Kennitala er tíu stafa auðkennistala. Aðeins einn getur borið hverja tölu. Fyrstu sex tölur kennitölu taka mið af fæðingardegi viðkomandi. Aftan við bætast svo fjórir aukastafir. Dæmi: Sá sem er fæddur 17. júlí 1966 fær kennitöluna 170766 og síðan fjóra aukastafi.

Íslykill

Í mörgum tilfellum er krafist sérstaks auðkennislykils, sem kallaður er Íslykill, þegar fólk ætlar að nýta sér ákveðna þjónustu eða fá upplýsingar hjá sveitarfélögum, stofnunum, fyrirtækjum og félagasamtökum í gegnum netið. Íslykill er lykilorð sem tengt er kennitölu einstaklings eða lögaðila. Ekki er hægt að úthluta Íslykli til einstaklinga sem einungis eru með kerfiskennitölu. Hægt er að panta Íslykilinn hjá Þjóðskrá Íslands og að velja um að fá hann sendan í heimabankann, í pósti á lögheimili eða láta senda hann í sendiráð til þeirra sem búa erlendis.

Íslykill veitir meðal annars aðgang að Réttindagátt Sjúkratrygginga Íslands (SÍ) þar sem hægt er að sjá yfirlit yfir heilbrigðiskostnað og fleira. Á Íslandstorgi er meðal annars mögulegt að fara inn á fjölmarga vefi og skoða sín eigin mál þar og fá yfirlit.

Rafræn skilríki

Rafræn skilríki eru persónuskilríki sem notuð eru rafrænt. Þau eru bæði fyrir farsíma og snjallkort. Hægt er að nota þau til auðkenningar og fullgildrar undirritunar og þjóða flestar opinberar stofnanir og sveitarfélög, ásamt bönkum og fleiri fyrirtækjum, upp á innskráningu með rafrænum skilríkjum. Sótt er um rafræn skilríki í bönkum, sparisjóðum eða hjá Auðkenni. Athugið að taka þarf með gild skilríki með mynd. Þeir sem eru einungis með kerfiskennitölu geta notað rafræn skilríki í samskiptum við banka en sjaldnast í samskiptum við aðra opinbera aðila. Nánari upplýsingar má finna [hér](#).

ISLANDIJOS NACIONALINIS REGISTRAS IR ASMENS KODAS

Islandijos nacionaliniame registre saugomi duomenys apie šalyje gyvenančius ir gyvenusius žmones. Registre saugoma tokia informacija kaip asmens kodas, vardas bei pavardė, lytis, šeiminei padėtis, nuolatinė ar laikinoji gyvenamoji vieta, pašto indeksas, religinė bendruomenė, kuriai asmuo priklauso, gimimo vieta ir pilietybė. Visi, norintys šalyje likti 3-6 mėnesius ir ilgiau privalo užsiregistruoti šiame registre.

Šalyje gyvenantys 6 mėnesius ir ilgiau privalo deklaruoti savo gyvenamąją vietą. Tik gyvenamąją vietą deklaravęs asmuo turi teisę į daugumą valstybės ar savivaldybės teikiamų paslaugų.

Užsienio šalių piliečiai, kuriems buvo suteiktas asmens kodas, tačiau nebuvo deklaruota gyvenamoji vieta turi užsieniečio asmens kodą, vadinamą kerfiskennitala (isl. kerfi - sistema). Užsieniečio asmens kodas nesuteikia asmeniui jokių teisių Islandijoje ir nenurodo, jog asmuo turi teisę gyventi šalyje.

/ 13 /

Nacionalinis Islandijos registras priima pranešimus apie gyvenamosios vietos keitimą (tiek šalyje, tiek išvykstant į kitą šalį), vardo ar pavardės keitimą, vardo suteikimą vaikui, informaciją apie šeiminei padėtį bei pokyčius joje, partnerystės įregistravimą. Nacionaliniame registre išduodami tokie dokumentai kaip gimimo ir mirties liudijimai, liudijimas apie šeiminei padėtį ir gyvenamąją vietą.

Islandiškas asmens kodas (isl. kennitala) – tai unikalus dešimties skaitmenų kodas. Pirmi keturi skaitmenys nurodo asmens gimimo datą, po jų seka keturi papildomi skaitmenys. Pavyzdžiui, asmens, gimusio 1966 m. birželio 17 d. asmens kodas prasideda 170666 ir prie jų pridedami keturi papildomi skaitmenys.

Elektroninis raktas – Íslykill

Siekiant gauti informacijos ar paslaugų iš savivaldybių, įstaigų, įmonių ar organizacijų, asmuo neretai prašomas pateikti asmens atpažinimo kodą, elektroninį raktą, vadinamą Íslykill (isl. lykill – raktas) arba – interneto svetainės versijoje anglų kalba – Icekey. Elektroninis raktas – tai prisijungimo kodas, susietas su fizinio ar juridinio asmens kodu. Asmenims, turintiems islandišką asmens kodą, tačiau nedeklaravusiems gyvenamosios vietos jis nesuteikiamas. Šį prisijungimo kodą galima užsisakyti Islandijos Nacionaliniame registre ir gauti jį į elektroninio banko paskyrą, paštu į deklaruotą gyvenamąją vietą arba – jei asmuo yra užsienyje – į tos šalies atstovybę.

Elektroninis raktas suteikia asmeniui galimybę prisijungti prie Islandijos sveikatos draudimo (isl. Sjúkratryggingar Íslands) duomenų bazės ir peržiūrėti gydymo išlaidas ir pan. Per elektroninius valdžios vartus galima prisijungti prie įvairių įstaigų interneto svetainių ir peržiūrėti su savo asmens kodu susietus duomenis kiekvienoje iš jų.

Elektroninė identifikacijos kortelė

Elektroninė identifikacijos kortelė - tai asmens atpažinimo kortelė, naudojama naudojantis mobiliuoju telefonu ar asmenine išmaniaja kortele. Šis identifikacijos būdas naudojamas prisijungimui prie daugelio viešųjų įstaigų, savivaldybių, bankų, įvairių įmonių bei elektroninio parašo patvirtinimui. Elektroninę identifikacijos kortelę galima gauti banke, kaupiamajame banke bei už šios kortelės išdavimą atsakingoje įstaigoje Auðkenni. Atkreipkite dėmesį, jog su savimi būtina turėti asmens tapatybės dokumentą su nuotrauka. Asmenys, turintys islandišką asmens kodą, tačiau nedeklaravę gyvenamosios vietos, šią identifikacijos priemonę gali naudoti banke, tačiau panaudojimo galimybės viešosiose įstaigose ribotos. Daugiau informacijos rasite čia.

LÖG OG REGLUR

Samkvæmt íslensku stjórnarskránni skulu allir jafnir fyrir lögum og njóta mannréttinda án tillits til kynferðis, trúarbragða, skoðana, þjóðernisuppruna, kynþáttar, litarháttar, efnahags, ætternis og stöðu að öðru leyti. Konur og karlar skulu njóta jafns réttar í hvívetna.

Íslenska lögreglan er ríkislögregla og er dómsmálaráðherra yfirmaður allrar löggæslu í landinu. Dómsstigin eru tvö; **héraðsdómstólar og hæstiréttur.** Þriðja dómstigið, Landsréttur, sem er áfrýjunardómstóll, tekur til starfa 1. janúar 2018.

Lög og reglur eru ekki nákvæmlega eins í neinu ríki og því er mikilvægt að kynna sér lög í nýju landi. Upplýsingavefurinn Island.is inniheldur viðamiklar upplýsingar á íslensku og ensku, á vef Alþingis má finna íslenska lagasafnið og á vef Stjórnarráðsins lög og reglugerðir sem þýddar hafa verið yfir á ensku (www.stjornarrad.is / www.government.is).

Á Íslandi gilda sérstök lög varðandi vernd barna. Öllum ber skylda til að láta vita í síma 112 ef grunur leikur á að börn séu beitt líkamlegu, andlegu eða kynferðislegu ofbeldi. Sjá upplýsingabæklinginn [Við og börnin okkar](#).

Sjálfræðisaldur er 18 ár á Íslandi. Þá fær einstaklingur lögræði, það er fjárræði og sjálf-ræði, ásamt því að öðlast kosningarétt. Bílpróf má taka 17 ára en leyfi til að kaupa áfengi miðast við 20 ár.

Allir sem eru 18 ára og eldri mega ganga í hjúskap og **skrú sig í sambúð**¹, einnig einstaklingar af sama kyni. Hægt er að fá skilnað þótt makinn vilji það ekki. Við skilnað er eignum og skuldom venjulega skipt til helminga á milli hjóna nema samningur hafi verið gerður um annað. Slíkur samningur (kaupmáli) er oft gerður ef annar aðilinn á eignir áður en hann gengur í hjónaband.

Við sambúðarslit fær hvor aðili um sig **þær eignir sem hann er skráður fyrir og sameiginlegar eignir skiptast á milli þeirra**. Ef annar aðilinn er skráður eigandi allra eigna getur hinn gert kröfu um hlutdeild í eignamyndun á sambúðartímanum. Ef annar aðili sambúðarinnar fellur frá, á sá sem eftir lifir ekki erfðarétt eftir hann.

Samkvæmt lögum er forsjá yfir börnum sameiginleg við skilnað og sambúðarslit nema annað sé ákveðið. Foreldrar þurfa að ákveða hjá hvoru þeirra barn skuli eiga lögheimili og þar með hafa, að jafnaði, fasta búsetu. Sýslumaður getur úrskurðað varðandi um-gengnisrétt en ef ágreiningur er um forsjá þarf að vísa honum til dómstóla.

¹ Þegar fólk er í sambúð þá býr það saman; ef fólk er í skráðri sambúð býr það saman eins og hjón og nýtur ákveðinna réttinda, til dæmis í sambandi við skatta, þótt það sé ekki gift. Hægt er skrá sambúð sína hjá Þjóðskrá Íslands á þar til gerðu eyðublaði.

ĮSTATYMAI IR TAISYKLĖS

Pagal Islandijos konstituciją visi yra lygūs prieš įstatymą ir naudojami lygiomis žmogaus teisėmis nepriklausomai nuo lytinės orientacijos, religijos, įsitikinimų, tautybės, rasės, odos spalvos, ekonominės padėties, kilmės ar užimamos padėties. Moterys ir vyrai turi visiškai lygias teises.

Islandijos policija yra valstybinė policija, tiesiogiai pavaldi teisingumo ministrui. Teismo instancijos yra trys: apygardos teismas ir Aukščiausiasis teismas. Trečioji instancija, apeliacinis teismas (isl. Landsréttur), veiklą pradėjo 2018 m. sausio 1 d.

Įstatymai ir taisyklės skirtingose šalyse skiriasi, todėl labai svarbu susipažinti su įstatymais naujoje šalyje. Informaciniame portale island.is galite rasti įvairios informacijos islandų bei anglų kalbomis. Islandijos parlamento Alþingi tinklapyje rasite islandų teisės kodeksą, o Vyriausybės kanceliarijos [tinklapyje](#) rasite į anglų kalbą išverstus įstatymus ir reglamentus.

/ 15 /

Islandijoje galioja specialūs vaikus ginantys įstatymai. Kiekvieno pareiga yra pranešti telefonu 112 apie įtariamą fizinį, emocinį ar seksualinį smurtą prieš vaikus. Daugiau informacijos rasite informaciniame leidinyje "Mes ir mūsų vaikai" (Við og börnin okkar).

Islandijoje pilnametystės amžius apibrėžiamas nuo 18 m. Sulaukęs pilnametystės asmuo tampa visiškai veiksnus, gali tvarkyti savo finansinius reikalus bei įgyja balsavimo teisę. Vairavimo teisės galima išsilaikyti tą pačią dieną, kai asmeniui sukanka 17 m., tačiau alkoholinius gėrimus galima pirkti tik sulaukus 20 m.

Visi – 18 m. ir vyresni - turi teisę tuoktis bei įregistruoti savo partnerystę¹, taip pat ir tos pačios lyties asmenys. Išsiskirti galima net ir negavus sutuoktinio sutikimo. Skyrybų atveju visas turtas ir įsiskolinimai yra dalinami per pusę, išskyrus tuos atvejus, jei buvo sudaryta sutartis. Tokia sutartis dažnai sudaroma tokiais atvejais, kai vienas iš sutuoktinių turi prieš vedybas įgyto turto.

Nutraukiant partnerystę kiekvienas asmuo gauna tą turtą, kuris registruotas jų vardu iki partnerystės įregistravimo, o bendras turtas dalijamas perpus. Jei vienas iš partnerių yra registruotas viso turto savininkas, kitas turi teisę reikalauti turto, užgyvento partnerystės metu, dalies. Mirties atveju asmuo neturi teisės į savo partnerio turtą nebent buvo įregistruota santuoka.

Pagal įstatymus išsiuokus ar nutraukus partnerystę, vaikų globa priklauso abiem tėvams, nebent būtų priimtas kitoks sprendimas. Tėvai turi nuspręsti, pas kurį iš jų bus deklaruota vaiko gyvenamoji vieta, kuri taps nuolatine jo gyvenamąja vieta. Iškilus nesutarimams dėl teisės matytis su vaiku, dėl nuosprendžio reikia kreiptis į apygardos komisarą (isl. sýslumaður), tačiau kilus nesutarimams dėl vaiko globos, reikia kreiptis į teismą.

¹ Neregistruotos partnerystės atveju asmenys gyvena kartu; įregistruotos partnerystės atveju asmenys gyvena kartu kaip susituokusi pora ir įgyja tam tikras teises, pavyzdžiui mokant mokesčius, nors jie ir nėra oficialiai susituokę. Partnerystę galima įregistruoti Islandijos nacionaliniame registre užpildžius atitinkamą prašymo formą.

LÖGLEG BÚSETA Á ÍSLANDI

Ríkisborgarar EES- eða EFTA-ríkis mega koma til landsins án sérstaks leyfis og dvelja eða starfa hér á landi í allt að þrjá mánuði áður en **lögheimili** er skráð og sex mánuði ef viðkomandi er í atvinnuleit. Að þeim tíma loknum er nauðsynlegt að skrá sig hjá þjóðskrá Íslands, að því gefnu að skilyrði um framfærslu sé uppfyllt.

Sérreglur gilda fyrir norræna ríkisborgara (www.hallonorden.org).

Lögheimili er sá staður þar sem einstaklingur hefur fasta búsetu, dvelst að jafnaði á í tómstundum sínum, hefur heimilismuni sína og er svefnstaður hans.

/ 16 /

Ef tilgangur dvalar er að taka upp fasta búsetu á Íslandi er mælt með því að skrá lögheimili strax á fyrstu dögum eftir komu til landsins til að njóta fullra réttinda frá upphafi dvalar. **Réttur til opinberrar þjónustu og aðstoðar er yfirleitt háður því að viðkomandi sé með skráð lögheimili.**

Uppfylla þarf skilyrði um framfærslu svo unnt sé að fá staðfestan rétt til dvalar og skrá lögheimili í þjóðskrá. **Það er gert með því að framvísa viðeigandi gögnum eins og ráðningarsamningi vegna vinnu, staðfestingu á námsstyrk eða námsláni ef um nám er að ræða, vottorðum sem staðfesta fjölskyldutengsl ef framfærsla kemur frá maka eða öðrum aðstandanda, staðfestingu á lífeyrisgreiðslum eða staðfestingu á nægjanlegum háum reglubundnum greiðslum. Þeir sem kjósa að koma á eigin framfærslu þurfa að skila inn gögnum frá banka sem staðfesta að viðkomandi hafi nægt fjármagn til þess að framfleyta sér sjálfur.**

Ef um er að ræða eigið fé, sem umsækjandi notar til framfærslu, þá þarf það að vera í gjaldmiðli sem skráður er hjá Seðlabanka Íslands (www.sedlabanki.is). Sama gildir um námslán eða námsstyrki vegna námsmanna.

Upplýsingar um viðmið vegna lágmarksframfærslu eru að finna á vef [Útlendingastofnunar](#).

Upplýsingar um lögheimilisskráningu

Starfsfólk þjóðskrár Íslands veitir upplýsingar um hvort einstaklingar séu skráðir með lögheimili á Íslandi.

Lögheimili verður að vera í húsi sem er skráð sem íbúðarhúsnæði í fasteignaskrá. Ekki má skrá lögheimili á gistihúsi, sjúkrahúsi, í verbúð, vinnubúðum eða öðru húsnæði af því tagi. Aðeins má eiga lögheimili á einum stað.

Allir sem hafa fengið lögheimilisskráningu eru skráðir í þjóðskrá.

LEGALUS GYVENIMAS ISLANDIJOJE

EEE ir ELPA šalių pilietis gali atvykti į šalį be specialaus leidimo, čia gyventi bei dirbti iki trijų mėnesių neregistruodamas savo gyvenamosios vietos; arba iki šešių mėnesių, jeigu asmuo ieškosi darbo. Po to yra būtina deklaruoti savo gyvenamąją vietą Islandijos nacionaliniame registre ir įrodyti, kad turite pakankamai pragyvenimui būtinų lėšų.

Kitokios taisyklės galioja Šiaurės Europos šalių piliečiams (www.hallonorden.org)

Deklaruota gyvenamoji vieta yra nuolatinė asmens gyvenamoji vieta, jo būstas, kuriame jis gyvena ir paprastai praleidžia savo laisvalaikį, laiko savo daiktus bei miega.

Jei asmuo ketina šalyje apsistoti, rekomenduojama savo gyvenamąją vietą užregistruoti vos atvykus, kad asmuo galėtų naudotis savo teisėmis. Tik gyvenamąją vietą deklaravę asmenys turi teisę naudotis įvairiomis socialinėmis paslaugomis.

Norint deklaruoti gyvenamąją vietą Islandijos nacionaliniame registre būtina įrodyti, kad turite pragyvenimui būtinų lėšų. Tai padaryti galima pateikiant tokius dokumentus kaip darbo sutartis, pažyma dėl paskolos studijoms ar stipendijos, pažyma dėl giminytės, jei pajamos gaunamos iš sutuoktinio ar giminaičio, išmokų iš pensijos fondo ar kitų pakankamai ir pastovių pajamų išrašas. Asmenys, gyvenantys iš savo turimų lėšų privalo pateikti tai patvirtinančius dokumentus iš banko.

Asmens turimos lėšos pragyvenimui turi būti nurodytos ta valiuta, kuri registruota Islandijos banke (www.sedlabanki.is). Tas pats galioja, jei pateikiama pažyma apie stipendiją ar paskolą studijoms.

Informacijos apie minimalias būtinas pajamas pragyvenimui galima rasti Migracijos departamento [svetainėje](#).

Informacija apie gyvenamosios vietos deklaravimą

Informaciją apie asmenų deklaruotą gyvenamąją vietą teikia Nacionalinis registras.

Deklaruota gyvenamoji vieta gali būti tik Nekilnojamojo turto kadastre užregistruotas būstas. Deklaruota gyvenamoji vieta negali būti svečių namai, ligoninė, statybininkų namelis, darbinės ar kitokios panašaus pobūdžio patalpos. Deklaruota gyvenamoji vieta gali būti tik viena.

Visi savo gyvenamąją vietą deklaravę asmenys yra Nacionalinio registro apskaitoje.

Skráning vegna skammtímadvalar

EES/EFTA-ríkisborgarar mega dvelja á Íslandi í þrjá mánuði eða allt að sex mánuði ef þeir eru í atvinnuleit **án þess að skrá lögheimili eða aðsetur hér á landi og þurfa því ekki að sækja um skráningu til Þjóðskrár Íslands**. EES- og EFTA-borgarar mega vinna hér í allt að þrjá mánuði án þess að skrá lögheimili. Til þess að fá rafrænan persónuafslátt hjá **ríkisskattstjóra** þarf einstaklingur að fá úthlutað kerfiskennitölu og sækir væntanlegur launagreiðandi um slíkt fyrir hann. Einstaklingur getur ekki sótt sjálfur um kerfiskennitölu, einungis lögaðilar á Íslandi (til dæmis fyrirtæki og stofnanir), og hún veitir engin réttindi á Íslandi og staðfestir ekki rétt til dvalar.

Skráning vegna langtímadvalar

EES/EFTA-ríkisborgarar sem ætla að dvelja lengur en **þrjá til sex mánuði á Íslandi eiga að skrá lögheimili á Íslandi innan sjö daga** frá komu til landsins eða um leið og viðkomandi uppfyllir skilyrði um lögheimiliskráningu, til dæmis innan viku frá undirritun ráðningarsamnings en þó aldrei seinna en eftir sex **mánuði frá fyrstu komu** í tilvikum einstaklinga í atvinnuleit. Fylla þarf út sérstök eyðublöð hjá Þjóðskrár Íslands við flutning til landsins. Kennitölu er úthlutað við fyrstu komu til landsins ef skilyrði fyrir lögheimilisskráningu eru uppfyllt. Eyðublöð er unnt að nálgast á skrifstofum sveitarfélaga, Þjóðskrár Íslands eða vefsíðum þeirra aðila. Staðfesting á rétti til dvalar ásamt skráningu lögheimilis og úthlutun kennitölu er í formi skráningarvottorðs sem sent er á lögheimili viðkomandi.

- Sækja þarf um skráningu lögheimilis hjá Þjóðskrár Íslands. Kennitala er gefin út samhliða skráningu í Þjóðskrár hafi einstaklingur ekki fengið úthlutað kennitölu áður.
- EES-ríkisborgari verður að skrá hér lögheimili til að njóta fullra réttinda ef hann ætlar að dvelja lengur en þrjá mánuði (nema hann sé í atvinnuleit, þá sex mánuði) svo að dvöl viðkomandi hér á landi verði ekki ólögleg.
- EES-ríkisborgari getur fengið kerfiskennitölu áður en lögheimili er skráð en kennitala er nauðsynleg til að geta stofnað bankareikning o.fl. Einungis íslenskir lögaðilar (til dæmis fyrirtæki og stofnanir) geta sótt um kerfiskennitölu fyrir erlenda ríkisborgara.
- Kennitala og skráning lögheimilis er ekki sami hluturinn og þótt EES-ríkisborgari hafi íslenska kennitölu þá þýðir það ekki endilega að hann hafi skráð lögheimili á Íslandi.

Eitt mikilvægasta skilyrði þess að unnt sé að fá lögheimilisskráningu hér á landi er að **geta sýnt fram á nægilega framfærslu**.

Til að njóta fullra réttinda þarf jafnframt að skila inn gögnum um hjúskaparstöðu.

Upplýsingar um nauðsynleg fylgigögn með umsókninni koma fram á eyðublaðinu. Einnig er hægt að nálgast upplýsingarnar hjá Þjóðskrár Íslands.

Umsækjandi verður að skila eyðublaðinu undirrituðu í **eigin persónu** til Þjóðskrár Íslands eða á skrifstofu sveitarfélags. Framvísa þarf löggiltum ferðaskilríkjum sem

Trumpalaikis leidimas

Asmenims, kurie planuoja apsistoti šalyje trumpiau nei trims arba ieškantys darbo šešiams mėnesiams neprivalo deklaruoti savo gyvenamosios vietos. Mokesčių inspekcijoje elektroninę mokesčių kortelę bei mokesčių lengvatą norintis gauti asmuo privalo gauti islandišką asmens kodą. Paprastai darbdavys pasirūpina paraiška dėl užsieniečio asmens kodo. Paraišką užsieniečio asmens kodui gauti gali pateikti juridiniai, bet ne fiziniai, asmenys (įmonės ir įstaigos). Šis asmens kodas nesuteikia teisių šalyje ir nėra leidimo gyventi šalyje atitikmuo.

Ilgalaikis leidimas

EEE ir ELPA šalių piliečiai, šalyje likti ketinantys ilgiau nei tris mėnesius privalo deklaruoti gyvenamąją vietą per 7 dienas po atvykimo į šalį arba darbo sutarties sudarymo. Jei asmuo ieškosi darbo, gyvenamąją vietą privalo deklaruoti praėjus ne daugiau kaip šešiams mėnesiams nuo atvykimo į šalį.

Atvykęs į šalį asmuo turi užpildyti Nacionalinio registro anketą asmens kodui gauti bei gyvenamajai vietai deklaruoti. Jei gyvenamoji vieta deklaruojama sėkmingai, asmens kodas suteikiamas pirmąsyk atvykus į šalį.

Anketą užpildyti galima miesto savivaldybėje, Nacionaliniame registre ir jo svetainėje. Patvirtinimas apie leidimą gyventi suteikiamas registracijos liudijimo forma (isl. skráningarvottorð) ir kartu su asmens kodu bei gyvenamosios vietos deklaracija atsiunčiamas į deklaruotą gyvenamąją vietą.

- Gyvenamąją vietą asmuo turi deklaruoti Islandijos nacionaliniame registre. Jei asmeniui anksčiau nebuvo suteiktas asmens kodas, jis suteikiamas šios deklaracijos metu.
- EEE šalies pilietis, ketinantis apsistoti šalyje ilgiau nei trims mėnesiams (arba šešiams mėnesiams, jei jis ieškosi darbo), turi deklaruoti savo gyvenamąją vietą, kad galėtų naudotis visomis savo teisėmis. Ilgesnis apsistojimas nedeklaravus gyvenamosios vietos yra neteisėtas ir gali baigtis net deportacija.
- EEE šalies pilietis gali gauti asmens kodą (užsieniečio asmens kodą, isl. kerfikkennitala) dar prieš deklaruodamas gyvenamąją vietą. Asmens kodas būtinas norint atidaryti banko sąskaitą ir pan. Tik Islandijoje registruoti juridiniai asmenys (įmonės, įstaigos, organizacijos) gali pateikti prašymą asmens kodui užsienio šalies piliečiui gauti.
- Asmens kodas ir gyvenamosios vietos deklaracija nėra vienas ir tas pats. Jeigu EEE šalies pilietis turi asmens kodą, tai dar nereiškia, kad jis yra deklaravęs ir savo gyvenamąją vietą Islandijoje.

Vienas svarbiausių reikalavimų deklaruojant gyvenamąją vietą yra pakankamos pragyvenimui skirtos lėšos.

Kad asmuo galėtų naudotis visomis savo teisėmis, taip pat svarbu yra pateikti pažymą apie šeiminei padėtį.

Detalesnė informacija apie reikiamus pristatyti dokumentus yra pateikta anketoje. Informacijos taip pat galima kreiptis ir į Islandijos nacionalinį registrą.

þurfa að eiga að minnsta kosti sex mánuði eftir af gildistíma þegar þeim er framvísað á umsóknardegi. Öll fylgigögn sem eru tilgreind á umsóknareyðublaðinu verða að fylgja umsókninni; vottorð verða að vera í frumriti og þýðingar gerðar af löggiltum skjalapýðanda. Ekki er krafist íslenskrar þýðingar vegna gagna sem eru á ensku. Ekki er tekið við gögnum sem berast í pósti, tölvupósti eða bréfasíma (faxi).

Þeir einstaklingar sem geta ekki framvísað viðeigandi vottorðum, til dæmis vegna þess að þeir eru í atvinnuleit, geta leitað upplýsinga og aðstoðar hjá Eures eða Fjölmenningarsetri og víðar.

Ef umsækjandi uppfyllir skilyrði til dvalar á Íslandi umfram sex mánuði þá er hann skráður í Þjóðskrá. Þjóðskrá Íslands sendir staðfestingu á rétti til dvalar á lögheimili umsækjanda og upplýsir jafnframt um útgefna kennitölu.

/ 20 /

Nánari upplýsingar um lögheimili, kerfiskennitölu og kennitölu eru á vefsíðum Þjóðskrár Íslands og Fjölmenningarseturs.

Mikilvægt er að einstaklingar séu skráðir með rétt lögheimili hjá Póstinum og að nöfn þeirra séu á bréfalúgum eða póstkössum.

Flutningur lögheimilis innanlands

Samkvæmt lögum þarf að tilkynna allar breytingar á lögheimili, hvort sem flutt er á milli staða á Íslandi eða frá Íslandi, rafrænt til Þjóðskrár Íslands. Það er gert með því að fylla út eyðublað á vef stofnunarinnar. Nota þarf íslykil eða önnur rafræn skilríki til þess að tilkynna um flutning. Mikilvægt er að tilkynna hvern flutning hjá Póstinum.

Skráning úr landi

Það þarf að huga að ýmsu áður en flutt er frá Íslandi. Þeir sem flytja úr landi verða lögum samkvæmt að tilkynna það Þjóðskrá Íslands áður en farið er. Æskilegt er að afla sér upplýsinga um þær breytingar sem verða á réttindum og skyldum hvers og eins við flutning lögheimilis frá Íslandi. Þegar lögheimili hefur verið skráð í öðru landi falla meðal annars sjúkratryggingar á Íslandi strax niður. Nauðsynlegt er að huga að skattskýrslu en upplýsingar má fá hjá ríkisskattstjóra. Mikilvægt er að hafa samband við banka, tryggingafélag og aðrar stofnanir sem hver og einn hefur skuldbindingu við og tilkynna flutning til Póstsins. Nánar er hægt að lesa sér til á vefsíðum island.is og hallonorden.org.

Endurkoma

Útlendingur sem tekur aftur upp fasta búsetu á Íslandi þarf að uppfylla sömu kröfur og þegar hann kom í fyrsta skipti til landsins fyrir utan að hann heldur sinni fyrri kennitölu og þarf því ekki að fá nýja. Hann þarf að sækja um skráningu lögheimilis og fylla út viðeigandi eyðublað og sýna fram á framfærslu frá og með endurkomudegi. Sjá kaflann *Skráning vegna langtímadvalar* hér á undan.

Prašymo teikėjas turi asmeniškai pristatyti užpildytą anketą su visais reikalingais dokumentais (dokumentai turi būti originalai arba patvirtintos kopijos) į Islandijos nacionalinį registrą Reikjavike, miesto savivaldybę arba apygardos komisaro (isl. sýslumaður) biurą užmiestyje. Su savimi būtina turėti kelionės dokumentus, galiojančius mažiausiai šešis mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos. Kartu su prašymu turi būti pateikti visi anketoje nurodyti dokumentai; pažymos originalo kalba ir jų notaro patvirtinti vertimai. Jei dokumentai pateikiami anglų kalba, vertimas į islandų kalbą nebūtinas. Dokumentai, siunčiami paštu, elektroniniu paštu ar faksu, nėra priimami.

Asmenys, negalintys pristatyti reikiamų dokumentų dėl, pavyzdžiui, darbo paieškų, gali kreiptis informacijos ir pagalbos į Eures arba Tarptautinį kultūros ir informacijos centrą ir pan.

Islandijos nacionaliniam registruoti suteikus asmeniui asmens kodą ir užregistravus jo gyvenamąją vietą, yra išsiunčiamas patvirtinimas prašymo įteikėjo deklaruotos gyvenamosios vietos adresu.

Daugiau informacijos apie deklaruotą gyvenamąją vietą, užsieniečio asmens kodą ir įprastą asmens kodą rasite Islandijos nacionalinio registro ir Tarptautinį kultūros ir informacijos centro interneto svetainėje.

Labai svarbu teisingai užregistruoti gyvenamąją vietą Islandijos pašte ir ant pašto dėžutės ar durų užrašyti vardą ir pavardę.

Gyvenamosios vietos keitimas šalies viduje

Pagal Islandijoje galiojančius įstatymus, privaloma pranešti apie gyvenamosios vietos keitimą tiek šalies viduje, tiek išvykstant iš šalies. Tai padaryti galima užpildant elektroninę pažymą Islandijos nacionalinio registro svetainėje, prie kurios prisijungti galima naudojantis elektronine identifikacijos kortele arba elektroniniu raktu (isl. Íslykill).

Taip pat apie gyvenamosios vietos pokyčius informuoti reikia Islandijos paštą.

Išsiregistravimas iš šalies

Yra keletas dalykų, kuriuos reikia atlikti prieš išvykstant iš šalies. Pagal Islandijos įstatymus, išvykstantys iš šalies privalo apie tai informuoti Islandijos nacionalinį registrą. Pageidautina, jog prieš išvykdamas asmuo susipažintų su informacija apie galimus savo teisių bei atsakomybės pokyčius, susijusius su išvykimu iš šalies. Vos deklaravus gyvenamąją vietą kitoje šalyje, asmens sveikatos draudimas Islandijoje nustoja galioti. Svarbu prieš išvykstant pateikti mokesčių ataskaitą, daugiau informacijos apie ją galima gauti Mokesčių inspekcijoje. Taip pat būtina informuoti banką, draudimo įmonę ir kitas įstaigas, bei apie gyvenamosios vietos keitimą pranešti Islandijos paštui. Daugiau informacijos apie tai svetainėje island.is ir hallonorden.org.

Sugrįžimas

Jeigu užsienietis ir vėl sugrįžta į Islandiją, jam galioja tokie patys reikalavimai kaip ir pirmą kartą atvykus į šalį, tik šiuo atveju nereikia prašyti naujo asmens kodo, nes galioja anksčiau išduotas. Jis ir vėl turi deklaruoti gyvenamąją vietą, užpildyti atitinkamą anketą ir įrodyti, kad turi pakankamai būtinų pragyvenimui lėšų. Žiūrėti skyrelį *Ilgalaikis leidimas*.

SJÚKRATRYGGINGAR

EES-ríkisborgarar sem flytja hingað til lands frá landi innan EES eða Sviss eiga rétt á því að vera sjúkratryggðir á Íslandi frá og með þeim degi sem lögheimilsskráningu er lokið hjá Þjóðskrár svo framarlega sem þeir hafa verið tryggðir í almannatryggingakerfi í fyrra búsetulandi.

Sótt er um lögheimilsskráningu hjá Þjóðskrár Íslands. Þegar hún hefur verið samþykkt er unnt að sækja um skráningu í tryggingaskrá hjá Sjúkratryggingum Íslands. Fylla þarf út eyðublaðið [Umsókn um skráningu í tryggingaskrá](#). Hana má senda rafrænt til Sjúkratrygginga Íslands á netfangið international@sjukra.is. Athugið að nauðsynlegt er að framvísa vegabréfi eða annarri staðfestingu á ríkisfangi en hægt er að senda mynd af vegabréfi eða öðrum gögnum með rafrænni umsókn.

/ 22 /

Eigi einstaklingar ekki tryggingaréttindi í fyrra búsetulandi verða þeir að bíða í sex mánuði eftir sjúkratryggingu.

Umsækjandi þarf að kaupa sjúkratryggingu sem kallast sjúkrakostnaðartrygging hjá váttryggingafélagi sem er með starfsleyfi á Íslandi. Tryggingin þarf að gilda í minnst sex mánuði frá skráningu lögheimilis eða þar til viðkomandi er búinn að ávinna sér rétt til að vera sjúkratryggður á Íslandi. Mikilvægt er að kynna sér skilmála vel því tryggingin tekur til dæmis ekki til kostnaðar við meðgöngu og fæðingu barns hér á landi. Nánari upplýsingar veita váttryggingafélögin; (www.vordur.is, www.tm.is, www.vis.is, www.sjova.is).

Börn og unglingar, yngri en 18 ára, eru sjúkratryggð með foreldrum sínum eða forsjármönnum, hafi þeir áunnið sér rétt. Sama gildir um kjörbörn, stjúpborn og fósturbörn.

Þeir sem ekki eru sjúkratryggðir þurfa að greiða hærra gjald fyrir heilbrigðisþjónustu. Upplýsingar um sjúkratryggingar og fleira er að finna á vefsíðu Tryggingastofnunar ríkisins (www.tr.is) og á vefsíðu Sjúkratrygginga Íslands (www.sjukra.is).

Til að flýta fyrir afgreiðslu Sjúkratrygginga Íslands er æskilegt að skila inn eyðublaði E-104 (S041) frá fyrra tryggingalandi. Á meðan umsókn er í vinnslu eru einstaklingar skráðir ósjúkratryggðir. Þurfi þeir á lækniþjónustu að halda á vinnslutíma umsóknar geta þeir framvísað evrópska sjúkratryggingakortinu frá fyrra búsetulandi, hafi þeir slíkt kort, og þá greitt eins og sjúkratryggðir eða greitt sem ósjúkratryggðir og sótt um endurgreiðslu hjá Sjúkratryggingum Íslands.

Ef einstaklingar sem flytja frá öðru EES-landi sækja ekki um skráningu í tryggingaskrá verða þeir sjálfkrafa sjúkratryggðir sex mánuðum eftir að lögheimilsskráning hefur verið samþykkt hjá Þjóðskrár.

Þeir einstaklingar sem flytja á milli landa bera ábyrgð á því að skráning þeirra sé rétt hjá viðkomandi yfirvöldum.

SVEIKATOS DRAUDIMAS

EEE šalių pilietis, atvykstantis iš EEE šalies ar Šveicarijos, įgauna teisę į sveikatos draudimą nuo tos dienos, kai Islandijos nacionaliniame registre deklaruoja savo gyvenamąją vietą su ta sąlyga, kad ankstesnėje šalyje buvo draustas socialiniu draudimu.

Kai gyvenamosios vietos deklaracija patvirtinama Islandijos nacionaliniame registre, galima pateikti paraišką sveikatos draudimui gauti. Tam reikia užpildyti anketą „Registracija į Socialinio draudimo registrą“ ([Umsókn um skráningu í tryggingaskrá](#)), kurią Islandijos sveikatos draudimui galima atsiųsti elektroninio pašto adresu international@sjukra.is. Teikiant paraišką privaloma pateikti galiojančią asmens dokumentą; siunčiant elektroniniu paštu – prie siunčiamos anketo reikia pridėti asmens dokumento nuotrauką.

Ankstesnės gyvenamosios vietos šalyje socialinio draudimo neturėję asmenys turi jo laukti šešis mėnesius. Asmuo, negalintis perkelti savo teisių į kitą šalį, turi išsipirkti sveikatos draudimą, vadinamą „Draudimu gydymo išlaidoms padengti“ (isl. [sjúkrakostnaðartrygging](#)) iš Islandijoje leidimą vykdyti savo veiklą turinčios draudimo kompanijos. Sveikatos draudimas turi galioti šešis mėnesius nuo gyvenamosios vietos deklaravimo dienos arba iki to laiko, kol asmuo teisę į sveikatos draudimą Islandijoje. Svarbu susipažinti su draudimo sąlygomis, nes toks draudimas nepadengia, pavyzdžiui, su nėštumu ir gimdymu susijusių gydymo išlaidų. Daugiau informacijos galima rasti draudimo įmonių svetainėse (www.vordur.is, www.tm.is, www.vis.is, www.sjova.is).

Vaikai ir jaunesni nei 18 m. šioje šalyje gyvenantys paaugliai įgauna tokias pačias teises į sveikatos draudimą kaip ir jų tėvai ar globėjai. Tas pats galioja ir pavaikiams bei įvaikiams.

Asmenys, neturintys sveikatos draudimo, turi mokėti didesnę kainą už suteiktas sveikatos paslaugas. Informaciją apie sveikatos draudimą rasite [Islandijos sveikatos draudimo](#) (isl. [Sjúkratryggingar Íslands](#)) ir [Valstybinio socialinio draudimo departamentu](#) (isl. [Tryggingastofnun ríkisins](#)) svetainėse.

Pateikiant prašymą sveikatos draudimui gauti, reikia pridėti galiojančią E-104 pažymą iš ankstesnės gyvenamosios vietos šalies sveikatos draudimo įstaigos arba Socialinio draudimo departamento. Kol prašymas yra nagrinėjamas, asmuo nėra draustas sveikatos draudimu. Jei prašymo nagrinėjimo metu asmeniui tenka kreiptis į gydytojus, jis gali pateikti Europos sveikatos draudimo kortelę, jei tokią turi, ir mokėti už paslaugas kaip sveikatos draudimą turintis asmuo. Priešingu atveju, asmuo moka už paslaugas kaip sveikatos draudimo neturintis ir vėliau, įgijęs teisę į sveikatos draudimą, pateikti prašymą Islandijos sveikatos draudimui padengti skirtumą.

Visi asmenys, atvykstantys iš EEE šalių ir deklaruojantys gyvenamąją vietą, po šešių mėnesių įgyja teisę į sveikatos draudimą, nepaisant to, ar pateikė tam paraišką.

Atkreipkite dėmesį, kad asmenys patys yra atsakingi už tai, kad institucijoms būtų pateikta teisinga informacija.

VINNA Á ÍSLANDI

Allir launþegar á Íslandi njóta sömu réttinda varðandi laun og önnur starfskjör sem aðildarsamtök vinnumarkaðarins semja um. Á Íslandi eru lágmarkslaun og óheimilt er að greiða eða þiggja lægri laun en kjarasamningar segja til um.

Atvinnuleit

EURES (European Employment Services) er samstarf um vinnumiðlun milli ríkja á Evrópska efnahagssvæðinu (EES). Markmiðið er að auðvelda vinnandi fólki að flytjast milli EES-landa. Á Íslandi má nálgast upplýsingar á vefsíðu Vinnumálastofnunar eða með því að skoða vefgátt EURES sem er aðgengileg á 26 tungumálum.

/ 24 /

Atvinnuauðglýsingar eru í langflestum tilfellum á íslensku og birtast helst í dagblöðum og á netmiðlum. Í mörgum tilfellum sækir fólk um starf eða spyrst fyrir hjá fyrirtækjum sem hæfir menntun þeirra og starfsreynslu þótt ekki sé verið að auglýsa eftir fólki. Einnig er hægt að skrá sig í atvinnuleit hjá Vinnumálastofnun. Fjölmeningarsetur aðstoðar ekki fólk við að finna vinnu.

Ráðningarsamningur

Til þess að uppfylla skilyrði til þess að dvelja á Íslandi umfram sex mánuði sem launþegi frá EES-ríki þarf að fylgja með ráðningarsamningur eða staðfesting frá vinnuveitanda.

Ríkisborgarar EES-ríkja sem vinna í tvo mánuði eða lengur fyrir sama atvinnurekanda eiga rétt á því að gerður sé skriflegur ráðningarsamningur við þá. Í ráðningarsamningi á meðal annars að koma fram nafn, upplýsingar um atvinnurekanda, upplýsingar um hvar starfið sé unnið, laun, ráðningartíma, uppsagnarákvæði og aðild að lífeyrissjóði og stéttarfélagi.

Nánari upplýsingar er að finna á vefsíðum Alþýðusambands Íslands (ASÍ), Vinnumálastofnunar og einstakra stéttarféлага.

Mikilvægt að athuga

- Að laun séu samkvæmt kjarasamningi.
- Að vinnutími sé ekki lengri en lög og kjarasamningar leyfa.
- Að orlof sé í samræmi við lög og kjarasamninga.
- Að laun séu greidd vegna veikinda eða slysa.
- Að launaseðill fylgi þegar laun eru greidd.
- Að atvinnurekandi borgi skatt af launum.
- Að atvinnurekandi greiði gjöld til lífeyrissjóðs og stéttarfélags.

Alþýðusamband Íslands er stærsta fjöldahreyfing launafólks á Íslandi og berst fyrir bættum kjörum félagsmanna sinna og réttindum. Langflestir á íslenskum vinnumarkaði eru í stéttarfélagi. Á vefsíðu ASÍ (www.asi.is) má finna upplýsingar um réttindi og skyldur á vinnumarkaði.

DARBAS ISLANDIJOJE

Visi Islandijos darbuotojai naudojami tomis pačiomis kolektyvinėje darbo sutartyje numatytomis teisėmis dėl darbo užmokesčio ir darbo sąlygų. Islandijoje yra numatytas minimalus atlyginimas, mokėti ir sutikti gauti žemesnį atlyginimą nei numatyta pagal darbo sutartį yra neteisėta.

Darbo paieška

EURES (Europos darbo mobilumo portalas) – tai bendras Europos ekonominės erdvės valstybių projektas, kuriuo siekiama padėti darbuotojams lengviau susirasti darbą kitoje EEE šalyje. Islandijoje informacijos apie šį projektą galima rasti [Darbo biržos](#) svetainėje bei [EURES portale](#), kuriame informacija išversta į 26 kalbas.

Darbo skelbimų Islandijoje galima rasti spaudoje bei interneto portaluose, dažniausiai islandų kalba. Dažnai darbo ieškantys asmenys patys kreipiasi į įmones, kuriose galėtų praversti jų turima darbo patirtis bei išsilavinimas, net jei jos darbuotojų tuo metu neieško. Taip pat galima užsiregistruoti Darbo biržoje. Tarptautinis kultūros ir informacijos centras asmenų darbo paieškose nedalyvauja.

/ 25 /

Darbo sutartis

Asmuo, norintis likti šalyje ilgiau nei 6 mėnesius kaip darbuotojas iš EEE šalies, privalo pateikti darbo sutartį arba darbdavio patvirtinimą.

Du ir daugiau mėnesius pas tą patį darbdavį išdirbę EEE šalių piliečiai gali prašyti, kad būtų pasirašyta darbo sutartis. Darbo sutartyje turi būti nurodytas vardas, pavardė, pateikta informacija apie darbdavį, darbo vietą, atlyginimą, įdarbinimo laikotarpį, atleidimo iš darbo sąlygas, pensijų fondą bei profesinę sąjungą.

Išsamesnės informacijos rasite [Islandijos profesinių sąjungų federacijos \(ASÍ\)](#), [Darbo biržos](#) bei profesinių sąjungų svetainėse.

Svarbu atkreipti dėmesį

- Ar atlyginimas yra mokamas pagal kolektyvinėje darbo sutartyje numatytus kriterijus.
- Ar darbo laikas nėra ilgesnis nei leidžia įstatymai bei numato kolektyvinė darbo sutartis.
- Ar kasmetinės atostogos atitinka įstatymus ir kolektyvinę darbo sutartį.
- Ar mokamas atlyginimas ligos ar nelaimingo atsitikimo atveju.
- Ar gaunate atlyginimo lapelį, kai išmokamas atlyginimas.
- Ar darbdavys moka iš atlyginimo atskaičiuotus mokesčius.
- Ar darbdavys moka į pensijų fondą bei profesinei sąjungai.

Islandijos profesinių sąjungų federacija (isl. Alþýðusamband Íslands, sutrumpintai ASÍ) yra didžiausias darbininkų judėjimas Islandijoje, siekiantis gerinti jų darbo sąlygas ir teises. Didžioji dauguma darbininkų priklauso vienai ar kitai profesinei sąjungai. Islandijos profesinių sąjungų federacijos interneto svetainėje galima rasti informacijos apie darbininkų teises ir pareigas darbo rinkoje.

Launaseðlar

Launaseðill er skrifleg staðfesting frá vinnuveitanda á fjárhæð launa og þeim gjöldum sem atvinnurekandi hefur dregið af launum, svo sem skatt- og lífeyrissjóðsgreiðslum.

Bankareikningur

Öll laun á að greiða beint til launþega. Flestir atvinnurekendur borga laun beint inn á bankareikning. Bankar gera mismunandi kröfur til þeirra sem sækja um að stofna bankareikning. Allir bankar gera þó kröfu um að umsækjandi sé með kennitölu og skilríki með mynd.

Lögbundnir frídagar

Samkvæmt flestum kjarasamningum eiga þeir sem eru á föstum launum að fá greidd laun fyrir lögbundna frídaga sem lenda á vinnudegi, líkt og um hefðbundinn vinnudag sé að ræða, þótt ekki sé unnið á þeim degi. Ekki er greitt fyrir fasta yfirvinnu á þessum dögum. Ef unnið er á frídegi er greitt sérstaklega fyrir það.

Lífeyrissjóður

Allt launafólk á að borga í lífeyrissjóð. Atvinnurekandi sér um að standa skil á gjöldunum. Launafólk fær greitt úr lífeyrissjóði þegar það lýkur störfum vegna aldurs eða örorku. Atvinnurekanda ber að halda eftir ákveðnum hluta launa starfsmanns sem nefnist iðgjald, en það er sá hluti sem greiddur er til lífeyrissjóðs, ásamt mótframlagi frá atvinnurekandanum sjálfum. Sjálfstætt starfandi einstaklingar þurfa sjálfir að standa skil á lífeyrissjóðsgreiðslum. Hægt er að fá nánari upplýsingar hjá Landssamtökum lífeyrissjóða.

Vandamál á vinnustað

Ef upp koma vandamál á vinnustað, til dæmis vegna launa, vinnutíma eða samskipta, má leita eftir upplýsingum og aðstoð hjá trúnaðarmönnum á vinnustað, stéttarfélagi eða Fjölmenningarsetri.

Stærstu stéttarfélögin eru Efling-stéttarfélag, Verslunarmannafélag Reykjavíkur (VR) og heildarsamtök stéttarféлага eins og Bandalag háskólamanna (BHM) og Bandalag starfsmanna ríkis og bæja (BSRB).

Alþýðusamband Íslands stendur í samstarfi við aðildarsamtök sín að verkefni gegn undirboðum og svartri atvinnustarfsemi með yfirskriftinni EINN RÉTTUR-EKKERT SVINDL.

Vinnuvernd

Vinnueftirlit ríkisins er miðstöð vinnuverndarstarfs í landinu. Hlutverk Vinnueftirlitsins er að tryggja að gætt sé öryggis starfsmanna, haft eftirlit með vinnuaðstöðu þeirra og að ráðstafanir séu gerðar til að koma í veg fyrir slys á vinnustað. Upplýsingar um Vinnueftirlitið ásamt upplýsingaefni um öryggi á vinnustað eru á vef Vinnueftirlitsins. Bæklingur um vinnuvernd á Íslandi – leiðbeiningar fyrir erlenda starfsmenn.

Atlyginimo lapelis

Atlyginimo lapelis yra raštiškas patvirtinimas, kuriame nurodomas atlyginimo dydis bei darbdavio iš atlyginimo atskaiciuoti mokesčiai, pvz. mokesčiai valstybei ir įmokos į pensijų fondą.

Banko sąskaita

Atlygimas visuomet tiesiogiai mokamas darbuotojui. Daugelis darbdavių perveda atlyginimą tiesiai į banko sąskaitą. Bankai kelia skirtingus reikalavimus dėl banko sąskaitos atidarymo, tačiau visais atvejais reikalaujama, kad būtų pateiktas asmens kodas bei asmens tapatybės kortelė su nuotrauka.

Įstatymų numatytos nedarbo dienos

Daugelyje darbo sutarčių yra numatyta, jog fiksuotą atlyginimą gaunantiems darbuotojams turi būti mokama už įstatymų numatytas nedarbo dienas, kurios išpuola darbo dienomis, nors tą dieną ir nėra dirbama. Už reguliarius viršvalandžius tomis dienomis nėra mokama. Jeigu nedarbo dieną yra dirbama, atlyginimas skaičiuojamas pagal specialų tarifą.

/ 27 /

Pensijų fondas

Visi darbuotojai moka į pensijų fondą, už šias įmokas yra atsakingas darbdavys. Įmokos iš pensijų fondo yra mokamos tik nustojus dirbti dėl senatvės pensijos amžiaus arba dėl negalios. Darbdaviai atskaiciuoja iš darbuotojo atlyginimo dalį, vadinamą draudimo įmoka (isl. iðgjald), kuri, kartu su darbdavio įmoka darbuotojo naudai, sudaro įmoką į pensijų fondą. Laisvai samdomi darbuotojai patys turi pasirūpinti įmokomis į savo pensijų fondą. Daugiau informacijos galite rasti [Pensijų fondų asociacijos svetainėje](#).

Nesklandumai darbe

Jeigu darbe iškyla nesklandumų, pvz. dėl atlyginimo, darbo laiko ar santykių su kolegomis, informacijos ir pagalbos galima kreiptis į darbo vietos patikėtinį, profesinę sąjungą arba Tarptautinį kultūros ir informacijos centrą.

Didžiausios profesinės sąjungos yra [Efling profesinė sąjunga](#), [Verslunarmannafélag Reykjavíkur](#) (VR), bei jungtinės profesinės sąjungos, tokios kaip [Mokslo darbuotojų profesinė sąjunga](#) (BHM), [Valstybinių įstaigų ir savivaldybės darbuotojų profesinė sąjunga](#) (BSRB).

Islandijos profesinių sąjungų federacija kartu su kitomis organizacijomis bendradarbiauja projekte [EINN RÉTTUR – EKKERT SVINDL](#) (liet. "Vienodos teisės – be apgaulės"), nukreiptame prieš prastas darbininkų sąlygas ir nelegalų darbą šalyje.

Darbo sauga

Islandijos darbo saugos ir profesinės sveikatos tarnyba (isl. Vinnueftirlit) yra šalies darbų saugos centras. Islandijos darbo saugos ir profesinės sveikatos tarnybos paskirtis yra užtikrinti, kad būtų paisoma darbuotojų saugumo, stebėti darbo sąlygas bei prižiūrėti, kad darbo vietose būtų saugos priemonės, padedančios išvengti nelaimingų atsitikimų. Informacijos apie Islandijos darbo saugos ir profesinės sveikatos tarnybą galite rasti jų internetinėje svetainėje.

Taip pat galite atsisiųsti [informacinę knygutę](#) su darbo saugos nurodymais darbuotojams iš užsienio šalių.

Mat á menntun og starfsreynslu frá öðru landi

Mat á menntun getur bætt stöðu fólks á vinnumarkaði, aukið möguleika á vinnu og hækkað laun. Unnt er að fá upplýsingar um mat á námi á vefsíðum:

- Europass.
- ENIC/NARIC Ísland metur akademískt nám.
- Umsókn um starfsleyfi til að starfa í heilbrigðisþjónustu er send Embætti landlæknis: mottaka@landlaeknir.is.
- Iðan-fræðslusetur sér um mat á iðnmenntun.
- Sjá einnig vefsíðu Fjölmenningsseturs.

/ 28 /

Raunfærnimat

Einstaklingar sem ekki hafa lokið framhaldsskólanámi geta sótt um raunfærnimat sem felst í því að lagt er mat á alhliða færni og þekkingu einstaklingsins. Matið er byggt á skólagöngu, starfsreynslu, starfsnámi, frístundanámi, framhaldsfræðslu og félagsstörfum einstaklinga og gefur þeim kost á að ljúka námi í sinni sérgrein. Raunfærnimat fer fram hjá samstarfsaðilum Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins um allt land.

Atvinnuleysisbætur

Þeir sem missa vinnuna geta leitað aðstoðar hjá Vinnumálastofnun vegna atvinnuleysisbóta. Vinnumálastofnun sér jafnframt um skráningu atvinnulausra og greiðslu atvinnuleysisbóta.

Launafólk á aldrinum 18–70 ára á rétt á atvinnuleysisbótum að því tilskildu að það hafi áunnið sér tryggingarétt og uppfylli ákveðin skilyrði, sjá www.vmst.is.

Til að vera tryggður að fullu þarf einstaklingur að hafa unnið samfellt síðustu tólf mánuði á innlendum vinnumarkaði. Þeir sem hafa unnið þrjá mánuði eða lengur eiga rétt á hlutfallslegum bótum allt eftir því hve lengi þeir hafa unnið. Starfshlutfall og bótahlutfall haldast einnig í hendur.

Upplýsingar um atvinnuleysisbætur er að finna hjá verkálýðsfélögum og á vefsíðu [Vinnumálastofnunar](#).

„Svört vinna“

Það er ólöglegt að stunda launaða vinnu sem ekki er gefin upp til skatts. Launuð vinna sem ekki er gefin upp til skatts er kölluð *svört vinna*. Ef upp kemst um svarta vinnu má búast við háum fjársektum. Ef laun eru svikin undan skatti borgar atvinnurekandi ekki þau gjöld sem þarf að greiða, til dæmis vegna slysatryggingar starfsmanns, réttinda hans til veikindadaga og orlofs, enginn réttur ávinnst hjá lífeyrissjóðum og réttur til atvinnuleysisbóta skerðist. Ef óvissa ríkir um hvort greiddur sé skattur af launum er hægt að leita til stéttarféлага.

Studijų ir darbo patirties kitoje šalyje pripažinimas

Studijų pripažinimas gali pagerinti darbuotojo padėtį darbo rinkoje, padidinti galimybes įsidarbinti bei gauti geresnį atlyginimą. Daugiau informacijos apie studijų pripažinimą ir kvalifikacijos įvertinimą galima rasti šiose interneto svetainėse:

- Europass
- ENIC/NARIC organizacijos padalinys Islandijoje rūpinasi akademinio išsilavinimo pripažinimu.
- Prašymą dėl leidimo dirbti sveikatos apsaugos srityje siųsti reikia Sveikatos tarnybai elektroninio pašto adresu mottaka@landlaeknir.is.
- Profesinio išsilavinimo centras rūpinasi profesinio išsilavinimo užsienyje įvertinimu ir pripažinimu.
- Informacijos galima rasti ir Kultūros ir informacijos centro interneto svetainėje.

/ 29 /

Kompetencijos vertinimas

Asmuo, nebaigęs mokslų aukštojoje ar aukštesniojoje mokykloje, gali prašyti kompetencijos įvertinimo, nustatančio bendrus asmens sugebėjimus bei žinias. Šis įvertinimas remiasi tuo, kiek ilgai asmuo lankė mokyklą, jo darbo patirtimi, su darbu susijusiais mokymais, kursais, tęstinėmis studijomis bei darbu visuomenei ir suteikia jam galimybę baigti mokslus atitinkamoje srityje. Šis įvertinimas atliekamas įvairiose su Švietimo ir mokyimo paslaugų centru bendradarbiaujančiose organizacijose ir įstaigose visoje šalyje.

Nedarbo išmokos

Darbo netekęs asmuo gali kreiptis į Darbo biržą dėl pagalbos naujo darbo paieškose. Darbo birža vykdoma veikla yra susijusi ir su bedarbių registracija bei nedarbo išmokų mokėjimu.

18-70 m. asmenys turi teisę gauti nedarbo išmokas, jei yra turi socialinį draudimą bei atitinka Darbo biržos nustatytas sąlygas, žr. www.vfst.is.

Asmuo, išdirbęs Islandijos darbo rinkoje bent 12 mėnesių iš eilės turi teisę į pilną socialinį draudimą. Išdirbęs 3 mėnesius ir ilgiau turi teisę į dalinį socialinį draudimą ir nedarbo išmokas; išmokų dydis priklauso nuo išdirbto laikotarpio ir etato.

Daugiau informacijos apie nedarbo išmokas galite rasti profesinių sąjungų ir [Darbo biržos](#) interneto svetainėse.

„Juodas darbas“

Nelegalu yra gauti atlyginimą už darbą ir nemokėti mokesčių. Darbas, už kurį gaunamas atlyginimas, bet nemokami mokesčiai valstybei, yra vadinamas juodu darbu. Jei paaiškėja, jog asmuo dirba juodai, gresia didelės piniginės baudos. Jeigu nėra mokami mokesčiai valstybei, tai reiškia, jog darbdavys nemoka ir įvairių įmokų, tokių kaip draudimo nuo nelaimingų atsitikimų ir ligos, nemoka į atostoginių sąskaitą bei pensijų fondą, sumažėja darbuotojo galimybės gauti nedarbo išmokas. Jei asmuo nėra tikras, ar mokesčiai valstybei iš jo atlyginimo yra mokami, galima kreiptis į profesines sąjungas.

Verktaka

Réttarstaða verktaka er hin sama og annarra sem stunda sjálfstæðan atvinnurekstur. Þeir bera sömu ábyrgð og skyldur. Réttarstaða verktaka er ólík réttarstöðu launafólks.

Verktakar njóta ekki þeirra lágmarkskjara sem samið er um á vinnumarkaði.

- Þeir fá ekki laun fyrir viðurkennda frídaga.
- Þeir fá ekki greitt orlof, desemberuppbót eða orlofsuppbót.
- Þeir eiga ekki rétt á launum í veikindum.
- Þeir eru ekki slysatryggðir.
- Þeir hafa ekki uppsagnarfrest.
- Þeir eiga ekki rétt á greiðslu launa úr Ábyrgðasjóði launa vegna gjaldþrota.
- Réttur til atvinnuleysisbóta er takmarkaður.
- Þeir verða sjálfir að standa skil á iðgjöldum til lífeyrissjóðs.

/ 30 /

Sjá nánar á [vefsíðu ASÍ](#)

Starfsmannaleigur/útsendir starfsmenn

Posting.is er vefsíða þar sem nálgast má helstu upplýsingar um réttindi og skyldur erlendra þjónustufyrirtækja og starfsmanna þeirra sem eru sendir til starfa á Íslandi. Þann tíma sem útsendir starfsmenn vinna á Íslandi njóta þeir ákveðinna réttinda og ber erlendum fyrirtækjum að hlýta íslenskum lögum þann tíma sem þeir veita þjónustu hér á landi.

Á síðunni er meðal annars að finna upplýsingar um kaup og kjör, vinnuvernd, skattamál, mat á starfsréttindum, skráningu til Þjóðskrár og upplýsingar um skráningarskyldu erlendra fyrirtækja til Vinnumálastofnunar.

Réttindi í veikindum

Launamenn eiga rétt á launagreiðslum í fjarveru vegna veikinda eða slysa. Tímalengd greiðslu fer eftir starfsaldri og kjara- og ráðningarsamningi starfsmanns. Aukinn réttur skapast stafi óvinnufærni af vinnuslysi eða atvinnusjúkdómi.

Í veikinda- og slysaforföllum greiða sjúkra- eða styrktarsjóðir stéttarfélaga dagpeninga, eftir að launagreiðslum frá atvinnurekanda lýkur, en fjárhæð fer eftir sjóðum og þeim réttindum sem launamaður hefur unnið sér inn.

Launamenn eiga rétt á þjónustu ráðgjafa í starfsendurhæfingu hjá stéttarfélögunum vegna langvarandi eða tíðra veikinda eða slysa, sjá upplýsingar á [virk.is](#).

Almannatryggingar

Endurhæfing: Endurhæfingarlífeyrir er ætlaður þeim sem eru óvinnufærir vegna sjúkdóma eða slysa og eru í endurhæfingu til að komast aftur út á vinnumarkað.

Örorka: Þeir sem hafa verið metnir til að minnsta kosti 75% örorku til langframa vegna afleiðinga læknisfræðilegra viðurkenndra sjúkdóma eða fötlunar.

Laisvai samdomas darbuotojas

Laisvai samdomų darbuotojų teisės ir atsakomybės yra tokios pačios kaip ir savarankiškai dirbančio asmens. Laisvai samdomų darbuotojų teisės skiriasi nuo įdarbintų asmenų teisių. Laisvai samdomiems darbuotojams:

- nėra nustatyto minimalaus užmokesčio;
- neišmokami atostoginiai, metinis ar atostoginių priedas;
- neapmokamos nedarbo dienos dėl ligos;
- nepriklauso draudimas nuo nelaimingų atsitikimų;
- nėra įspėjimo apie darbo sutarties nutraukimą laikotarpio;
- įmonės bankroto atveju neturi teisės į išmoką iš Garantinio fondo;
- turi ribotas teises į nedarbo išmokas;
- patys turi mokėti draudimo įmokų dalį darbuotojo naudai, kurią paprastai moka darbdavys.

/ 31 /

Daugiau informacijos galima rasti [ASĮ svetainėje](#).

Samdomi darbuotojai iš užsienio

Interneto svetainėje [posting.is](#) galima rasti informacijos apie užsienio įmonių bei į Islandiją siunčiamų dirbti darbuotojų teises ir pareigas šioje šalyje. Dirbdami Islandijoje darbuotojai gauna tam tikrų teisių, o užsienio įmonės, vykdydamos veiklą Islandijoje, privalo vadovautis Islandijos įstatymais.

Nurodytoje interneto svetainėje galima rasti informacijos apie atlyginimą, darbo sąlygas, darbo saugą, mokesčius, leidimą dirbti, registraciją Nacionaliniame registre bei prievolę užregistruoti šalyje veikiančias užsienio įmones Islandijos Darbo biržoje.

Darbuotojo teisės ligos atveju

Darbuotojai turi teisę į apmokamas darbo dienas ligos ar nelaimingo atsitikimo atveju. Apmokamas laikotarpis priklauso nuo išdirbto laiko ir darbo sutarties sąlygų. Nelaimingo atsitikimo darbe ar su darbu susijusios ligos atveju asmuo įgyja tam tikrų papildomų teisių.

Jei asmuo negali dirbti dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo, ir laikotarpis, apmokamas darbdavio baigiasi, dienpinigius moka Sveikatos draudimas (isl. Sjúkratrygging) ir profesinių sąjungų fondai. Išmokų dydis priklauso nuo profesinės sąjungos, kuriai asmuo priklauso, ir darbuotojo teisės į išmokas.

Pasikartojančios ligos ar ilgai trunkančio sveikatos sutrikimo atveju darbuotojas turi teisę į profesinės reabilitacijos specialisto konsultacijas. Daugiau informacijos interneto svetainėje [virk.is](#).

Socialinė apsauga

Reabilitacija: Reabilitacijos išmokos skirtos tiems, kurie dėl ligos ar traumos neteko darbingumo ir, kol dalyvauja reabilitacijos programoje, negali dalyvauti darbo rinkoje.

Nedarbingumas dėl negalios: Nedarbingumu laikomas bent 75% mažesnis asmens gebėjimas dirbti dėl mediciniškai pripažintų ligų ar negalios.

Örorkustyrkur: Mat frá tryggingalækni þarf að liggja fyrir um að umsækjandi hafi misst að minnsta kosti 50% af starfsorku sinni en nái ekki 75% starfsorkumissi.

Rétt til endurhæfingarlífeyris, örorkulífeyris og örorkustyrks eiga þeir þeir sem hafa búið á Íslandi í að minnsta kosti þrjú almanaksár frá 16 til 67 ára aldurs eða í sex mánuði ef starfsorka var óskert við flutning til landsins. Fullur réttur miðast við 40 ára búsetu. Réttur þeirra sem búa hér skemur á þessu aldursbili reiknast hlutfallslega.

Ellilífeyrir

Réttur til ellilífeyris miðast almennt við 67 ára aldur og að viðkomandi hafi verið með lögheimili í landinu í að minnsta kosti þrjú almanaksár frá 16–67 ára aldurs. Réttur til ellilífeyris getur myndast við 65 ára aldur ef sérstök skilyrði eru uppfyllt. Fullur ellilífeyrisréttur miðast við 40 ára búsetu hér á landi. **Á grundvelli EES-samningsins, haldast áunnin réttindi í hverju EES/EFTA-landi þrátt fyrir flutning á milli landanna.** Þegar sótt er um ellilífeyri er réttur til greiðslu lífeyris reiknaður út í hlutfalli við tryggingatímabil í hverju EES/EFTA-landi fyrir sig.

Frekari upplýsingar um lífeyrisgreiðslur má nálgast á vefsíðu [Tryggingastofnunar ríkisins](#).

Lífeyrisþegi flytur frá öðru EES-landi

Lífeyrisþegar sem flytja hingað til lands halda áunnum lífeyrisréttindum frá sínu fyrra búsetulandi en þeir ávinna sér ekki frekari lífeyrisréttindi eftir að þeir setjast að hér á landi. Viðkomandi á aftur á móti rétt á allri þjónustu hér á landi sem íslenskir lífeyrisþegar njóta, svo sem læknisaðstoð. Lífeyrisþegi sem flytur frá öðru EES/EFTA-landi, að Norðurlöndunum undanskildum og hefur vottorðið S1 meðferðis, er áfram tryggður í sínu heimalandi og safnar ekki frekari lífeyrisréttindum hérlendis.

Einstaklingur sem hefur fengið útgefið S1 frá sínu fyrra búsetulandi á rétt á allri heilbrigðisþjónustu hér á landi sem íslenskir þegnar njóta.

Išmokos dėl sumažėjusio darbingumo: Kai nustatomas nedarbingumo lygis nesiekia 75%, bet yra ne žemesnis nei 50%.

Teisę į reabilitacijos išmokas, išmokas bei pašalpą dėl negalios turi 16-67 metų asmenys, šalyje gyvenantys bent trejus metus. Jei atvykstant į Islandiją asmuo nedarbingumo neturėjo, kad gautų teisę į išmokas, šalyje turi būti išgyvenęs mažiausiai šešis mėnesius. Visą teisę į šias išmokas turi 40 metų šalyje išgyvenęs asmuo; trumpiau gyvenantiems išmokų procentas atitinkamai skaičiuojamas pagal laikotarpį.

Senatvės pensija

Teisę į senatvės pensiją turi 67 metų ir vyresni asmenys, būdami 16-67 metų amžiaus gyvenę šalyje bent trejus metus. Esant tam tikroms sąlygoms į pensiją išeiti galima sulaukus 65 metų. Teisę į visą pensiją turi 40 metų šalyje išgyvenęs asmuo. Vadovaujantis EEE šalių susitarimu, įgytą teisę į pilną pensiją galima perkelti į kitą EEE/ELPA šalį. Skaičiuojant asmens teisę į pensiją kiekvienoje EEE/ELPA šalyje išdirbtas laikotarpis ir etatas skaičiuojami atskirai.

/ 33 /

Daugiau informacijos apie senatvės pensiją galite rasti šalies Socialinio draudimo [internetu svetainėje](#).

Pensinio amžiaus asmenys iš kitų EEE šalių

Į Islandiją iš kitos EEE šalies atvykstantis pensinio amžiaus asmuo nepraranda toje šalyje įgytos teisės į pensiją, tačiau neįgyja papildomų teisių į pensijos išmokas šioje šalyje. Asmuo turi tokias pačias teises į paslaugas, pvz. gydymą, kaip ir kiti pensinio amžiaus asmenys Islandijoje.

Asmenys iš EEE/ELPA šalių, išskyrus Šiaurės šalį, Islandijoje užregistravę dokumentą S1 (Lietuvos Respublikoje jis išduodamas teritorinėse ligonių kasose) turi teisę į privalomąjį sveikatos draudimą savo šalyje ir įgyja teisę gauti sveikatos priežiūros paslaugas Islandijoje tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir kiti šalies apdraustieji. Dokumento S1 užregistravimas neprideda prie pensijos kaupimo šioje šalyje.

SKATTAR

Allir sem vinna á Íslandi eru skattskyldir. Skattur af tekjum einstaklinga skiptist í tekjuskatt til ríkisins annars vegar og útsvar² til sveitarfélags hins vegar.

Tekjuskattur er þrepaskiptur og fer skatthlutfallið eftir tekjum launþega. Á vefsíðu ríkisskattstjóra er að finna upplýsingar um staðgreiðslu skatta miðað við fjárhæð tekna. Launagreiðandi tekur staðgreiðslu af launum starfsmanns en starfsmaðurinn á rétt á fastri fjárhæð í skattafslátt, svokallaðan persónuafslátt³, í hverjum mánuði. Launagreiðandi getur ekki tekið tillit til persónuafsláttar nema starfsmaður hafi óskað eftir að persónuafslátturinn sé nýttur.

Persónuafsláttur

/ 34 /

Allir sem náð hafa 16 ára aldrí á tekjuárinu og eru heimilisfastir á landinu eiga rétt á persónuafslætti. Flytjist menn til eða frá landinu á tekjuárinu eða starfa aðeins tímabundið hérlendis reiknast persónuafsláttur aðeins fyrir þann tíma sem þeir voru hér heimilisfastir.

Launamaður upplýsir launagreiðanda sinn um hvort nota eigi persónuafslátt við útreikning staðgreiðslu og þá hversu hátt hlutfall á hverjum stað, starfi hann hjá fleiri en einum vinnuveitanda.

Á launaseðli er tilgreint hvaða sköttum launagreiðandi hefur haldið eftir af launum starfsmanns. **Nauðsynlegt er að varðveita launaseðla til að sanna að sköttum hafi verið haldið eftir.**

Einstaklingar sem skráðir eru í hjónabandi eða sambúð í þjóðskrá geta samnýtt persónuafslátt sinn. Nánari upplýsingar eru á vef ríkisskattstjóra.

Skattframtal

Allir þeir sem eru skattskyldir á Íslandi þurfa að skila skattframtali á hverju ári, venjulega í marsmánuði. Þar skal telja fram heildarlaun ársins á undan, ásamt skuldum og eignum. Efgreitt hefur verið af mikið eða of lítið í skatt er það leiðrétt í júlí sama ár og skattframtali er skilað. Sá sem hefur greitt minna en honum er skylt þarf að greiða það sem upp á vantar og sá sem hefur greitt meira en honum er skylt fær mismuninn endurgreiddan.

Talið er fram á netinu. Innskráning fer fram með rafrænum skilríkjum eða veflykli ríkisskattstjóra.

Sé skattframtali ekki skilað áætla skattstjóri tekjur og álögð gjöld eru reiknuð samkvæmt því. Afar mikilvægt er því að ganga frá skattamálum sínum áður er flutt er af landi brott.

Erlendir aðilar sem starfa einungis tímabundið á Íslandi þurfa að skila sérstöku skattframtali áður en þeir halda af landi brott, oftast: RSK 1.13.

² Útsvar er einn af tekjustofnum sveitarfélaga, ákveðið hlutfall sem tekið er af launum, óháð tekjum launþega. Útsvarsprósenta getur verið misháð eftir sveitarfélögum.
³ Almennur persónuafsláttur er föst fjárhæð sem allir launþegar fá í skattafslátt og dregst frá skattgreiðslum launþega.

MOKESČIAI

Visi Islandijoje dirbantys asmenys privalo mokėti mokesčius. Asmenys moka dviejų rūšių mokesčius: pelno mokestį valstybei ir pelno mokestį savivaldybei². Pelno mokesčio valstybei struktūra yra pakopinė, tai yra atskaičiuojamas pajamų mokesčio dydis priklauso nuo darbuotojo atlyginimo dydžio. Valstybinių mokesčių departamento (isl. Ríkisskattstjóri) internetu svetainėje rasite informaciją apie pajamų mokesčio dydį.

Darbdavys atskaičiuoja mokesčius iš darbuotojo atlyginimo. Darbuotojas turi teisę kiekvieną mėnesį gauti tam tikrą fiksuotą mokesčių nuolaidą (vadinama asmenine mokesčių lengvata³, isl. persónuafsláttur).

Darbuotojas turi pateikti darbdaviui savo mokesčių kortelę bei pranešti jam, jog nori, kad asmeninė mokesčių lengvata būtų taikoma.

Asmeninė mokesčių lengvata

/ 35 /

16 metų sulaukę ir vyresni asmenys, deklaruoję gyvenamąją vietą Islandijoje, turi teisę į asmeninę mokesčių lengvatą. Į šalį atvykstančių ar iš jos išvykstančių ir laikinai šalyje dirbančių asmenų mokesčių lengvata skaičiuojama tik tam laikotarpiui, kuriuo asmuo gyvena Islandijoje.

Darbuotojas turi pranešti darbdaviui, jeigu nori, kad asmeninė mokesčių lengvata būtų pritaikyta skaičiuojant išmokamą atlyginimą; jei asmuo dirba keliose darbovietėse, turi nurodyti, kokią mokesčių lengvatos dalį nori naudoti kiekvienoje iš jų.

Atlyginimo lapelyje nurodyta, kurią mokesčių dalį darbdavys išskaičiuoja nuo darbuotojo atlyginimo. **Labai svarbu išsaugoti algos lapelius kaip įrodymą, kad ši mokesčių buvo dalis buvo išskaičiuota.**

Susituokę ar partnerystę įregistravę žmonės gali naudoti naudotis vienas kito mokesčių lengvata, daugiau informacijos apie tai Mokesčių inspekcijos tinklalapyje.

Metinė pajamų mokesčio deklaracija

Visi Islandijos mokesčių mokėtojai privalo kartą metuose, paprastai kovo mėnesį, pateikti metinę mokesčių deklaraciją. Joje nurodomos visos praėjusių metų pajamos, turimas turtas ir skolos.

Jeigu yra sumokėta per mažai arba per daug mokesčių, tai yra ištaisyta tų pačių metų liepos mėnesį. Asmuo, sumokėjęs mažiau mokesčių, nei priklauso, turi sumokėti skirtumą, o asmeniui, sumokėjusiam daugiau mokesčių nei priklauso, yra grąžinama.

Metinė pajamų mokesčio deklaracija yra pildoma internetu. Prisijungti prie sistemos galite naudodamiesi elektronine identifikacijos kortele ar elektroniniu raktu. Nepateikus metinės pajamų mokesčių deklaracijos, mokesčių komisaras priskaičiuoja mokesčius pagal santykinę pajamas. Dėl to labai svarbu deklaruoti mokesčius prieš išvykstant iš šalies.

Islandijoje laikinai dirbantys užsienio šalių piliečiai prieš išvykdami iš šalies turi užpildyti specialią deklaraciją, paprastai RSK 1.13.

² Pelno mokestis savivaldybei yra vienas iš savivaldybės pajamų šaltinių. Atitinkamas mokestis yra atskaičiuojamas iš darbuotojų atlyginimo nepriklausomai nuo atlyginimo dydžio. Pelno mokesčio dydis skirtingose savivaldybėse skiriasi.

³ Asmeninę mokesčių lengvatą sudaro fiksuota suma, kuri atskaičiuojama iš pelno mokesčio valstybei sumos.

GREIÐSLUR TIL BARNAFJÖLSKYLDNA

Mikilvægt er að vera með rétta skráningu hjá Þjóðskrá Íslands svo að bætur séu rétt ákvarðaðar. Rétt skráning lögheimilis getur til dæmis ráðið úrslitum um félagsleg réttindi hjá sveitarfélagi, svo sem húsnæðisstuðning og leikskólavist.

Fæðingarorlof

Foreldrar sem hafa unnið samfelld í **sex mánuði eða lengur á Íslandi** fyrir fæðingardag barns eiga rétt á launuðu orlofi við fæðingu barns, við ættleiðingu barns eða við varanlegt fóstur barns yngri en átta ára. Fæðingarorlof er samtals níu **mánuðir**. **Hvort foreldri fyrir sig á rétt á þremur mánuðum og að auki eru þrír mánuðir þar sem þau eiga sameiginlegan rétt**. Foreldrar fá annaðhvort orlofsgreiðslur⁴ eða fæðingarstyrk⁵ úr Fæðingarorlofssjóði en það fer eftir stöðu þeirra á vinnumarkaði. Mælst er til þess að fólk haldi áfram að borga gjöld til stéttarfélags meðan á fæðingarorlofi stendur. Ef slíkt er ekki gert tapast þau réttindi sem viðkomandi hefur hjá sínu stéttarfélagi.

Þeir sem hafa áunnið sér réttindi í ríki sem á aðild að EES-samningnum geta í mörgum tilfellum flutt þau réttindi með sér til Íslands. Foreldri þarf þá að láta tilskilin vottorð um áunnin starfstímabil og tryggingatímabil í öðru ríki fylgja með umsókn. Þeir sem ekki eru í vinnu eiga rétt á fæðingarstyrk ef þeir hafa verið búsettir og með lögheimili á Íslandi í tólf mánuði eða lengur. Upplýsingar um fæðingarorlof, fæðingarstyrk og foreldraorlof er á vef Fæðingarorlofssjóðs.

Barnabætur

Barnabætur eru greiðslur frá hinu opinbera til þess að aðstoða barnafólk. Fjársýsla ríkisins greiðir barnabætur út fjórum sinnum á ári, 1. febrúar, 1. maí, 1. júlí og 1. október. Barnabætur eru greiddar út í fyrsta sinn árið eftir að barn fæðist eða flyst til landsins.

Greiddar eru barnabætur vegna barna yngri en 18 ára. Við ákvörðun barnabóta er tekið tillit til tekna foreldra eða forsjáraðila samkvæmt skattframtali og eru barnabæturnar greiddar eftir á. Ekki þarf að sækja um barnabætur vegna barna sem búa hjá foreldri eða forsjáraðila á Íslandi.

Ríkisborgarar EES-ríkja sem vinna hér á landi geta átt rétt á barnabótum með börnum sem eru á framfæri þeirra og eru búsett í öðru EES-ríki. Sækja þarf sérstaklega um þær bætur.

Á vef ríkisskattstjóra er að finna upplýsingar um barnabætur og eyðublöð vegna greiðslu barnabóta á nokkrum tungumálum.

⁴ Orlofsgreiðslur eru mánaðarlegar greiðslur til foreldris. Starfshlutfall sex mánuði fyrir fæðingu barns þarf að vera að minnsta kosti 25% til að fá orlofsgreiðslur. Mánaðarleg greiðsla nemur 75 eða 80% af meðaltali heildarlauna. Nánari upplýsingar eru á vef Fæðingarorlofssjóðs (www.faedingarorlof.is).

⁵ Fæðingarstyrkur er mánaðarlegar greiðslur til foreldris sem er utan vinnumarkaðar, í fullu námi eða í minna en 25% starfi. Fjárhæð fæðingarstyrks er lægri en fjárhæð fæðingarorlofs.

IŠMOKOS VAIKUS AUGINANČIOMS ŠEIMOMS

Norint gauti įvairias išmokas labai svarbu teisingai įregistruoti duomenis Islandijos nacionaliniame registre. Pavyzdžiui, tik teisingai deklaravus savo gyvenamąją vietą galima gauti tokias savivaldybių teikiamas socialines paslaugas kaip parama būstui bei laisva vieta vaikų darželyje.

Vaiko priežiūros atostogos

Tėvai, iki vaiko gimimo dienos Islandijoje išdirbę ilgiau ne mažiau kaip šešis mėnesius iš eilės, turi teisę į apmokamas vaiko priežiūros atostogas. Tas pats galioja ir įsivaikinant bei laikinai globojant jaunesnį nei 8-erių metų vaiką. Pilnos vaiko priežiūros atostogas trunka 9 mėnesius: kiekvienas iš tėvų turi teisę į tris mėnesius, dar tris mėnesius gali vaiko priežiūros atostogose praleisti kartu.

Tėvai gali gauti vaiko priežiūros išmokas⁴ arba vaiko priežiūros pašalpą⁵, priklausomai nuo asmens padėties Islandijos darbo rinkoje. Rekomenduojama ir gaunant vaiko priežiūros išmokas mokėti įmokas savo profesinei sąjungai, nes kitu atveju yra prarandamos atitinkamoje profesinėje sąjungoje įgytos teisės.

/ 37 /

Kitoje EEE-šalyje teisę į vaiko priežiūros atostogas įgiję asmenys daugeliu atveju gali perkelti šią teisę į Islandiją. Tokiu atveju būtina kartu su prašymu vaiko priežiūros išmokoms gauti pateikti dokumentus, nurodančius kitoje EEE šalyje išdirbtą laikotarpį bei laikotarpį, kuriuo asmuo buvo draustas socialiniu draudimu. Darbo Islandijoje neturintys asmenys turi teisę į vaiko priežiūros pašalpą, jei bent metus iki vaiko gimimo buvo deklaravę gyvenamąją vietą šalyje. Informacijos apie vaiko priežiūros atostogas, išmokas ir pašalpą rasite Vaiko priežiūros fondo (isl. Fæðingarorlofssjóður) [interneto svetainėje](#).

Išmokos už vaikus

Išmokas už vaikus moka valdžios institucijos kaip pagalbą vaikams auginančioms šeimoms. Valstybės finansų skyrius moka išmokas už vaikus keturis kartus per metus: vasario 1 d., gegužės 1 d., liepos 1 d. ir spalio 1 d.

Pirmą kartą išmokos už vaikus yra mokamos praėjus metams po vaiko gimimo arba atvykimo į šalį.

Išmokos šeimai yra mokamos už vaikus iki 18 m. imtinai. Išmokų už vaikus dydis priklauso nuo tėvų ar globėjų metinėje pajamų mokesčių deklaracijoje nurodytų pajamų ir yra mokamos už praėjusius metus. Specialaus prašymo išmokoms už Islandijoje su tėvais ar globėjais gyvenančius vaikus gauti pildyti nereikia.

Islandijoje dirbantys EEE šalių piliečiai, išlaikantys kitoje EEE šalyje gyvenančius vaikus, turi teisę į išmokas už vaikus. Tokioms išmokoms gauti reikia rašyti specialų prašymą.

[Valstybinės mokesčių inspekcijos interneto svetainėje](#) rasite informacijos keliomis kalbomis apie išmokas už vaikus ir reikalingas anketas.

⁴ Vaiko priežiūros išmokos mokamos kas mėnesį, kol tęsiasi vaiko priežiūros atostogos. Kad asmuo gautų šias išmokas, privalo bent šešis mėnesius prieš vaiko gimimo dieną dirbti mažiausiai ketvirtį etato darbe. Vaiko priežiūros išmokos sudaro 75-80% buvusio asmens atlyginimo. Daugiau informacijos Vaiko priežiūros fondo interneto svetainėje [www.fæðingarorlof.is](#).

⁵ Vaiko priežiūros pašalpa mokama kas mėnesį, kol tęsiasi vaiko priežiūros atostogos. Ji skirta tiems tėvams, kurie nedalyvauja darbo rinkoje, mokosi pilnose studijose ar dirba mažiau nei ketvirtį etato darbe. Vaiko priežiūros pašalpa yra mažesnė nei vaiko priežiūros išmokos.

Meðlag

Foreldrum barns ber skylda til að framfæra það að minnsta kosti til 18 ára aldurs. Búi foreldrar ekki saman getur barn **óskað eftir framfærslu** til 20 ára aldurs sé það í námi. Meðlag er greiðsla með eigin barni til foreldris sem barnið á lögheimili hjá.

Ef foreldrar semja um meðlagsgreiðslurnar verður sýslumaður að staðfesta samninginn, annars hefur hann ekki gildi samkvæmt barnalögum.

Óheimilt er að semja um lægri fjárhæð en einfalt meðlag en hægt er að fara fram á hærri upphæð og getur sýslumaður (dómari) úrskurðað um það telji hann greiðanda hafa bolmagn til þess.

/ 38 /

Tryggingastofnun ríkisins er heimilt að greiða meðlagið fyrir fram en aldrei meira en einfalt meðlag og einungis ef meðlagsviðtakandi býr á Íslandi. Innheimtustofnun sveitarfélaga sér þá um að innheimta meðlagið frá meðlagsgreiðanda. Foreldrar geta farið þá leið að greiða meðlagið beint án aðkomu Tryggingastofnunar ríkisins.

Ef samið er um hærri fjárhæð en einfalt meðlag þurfa aðilar að sjá um þær greiðslur sín á milli.

Upphæð meðlags og fleiri upplýsingar

Greiðsla meðlags við flutning til landsins

Flytji umsækjandi meðlags til Íslands þarf hann að leggja fram með umsókn sinni staðfestingu um greiðslur í fyrra búsetulandi ásamt meðlagssamningi sem þær greiðslur byggðust á. Frumrit úrskurðar/samnings þarf að fylgja með umsókn.

Barnalífeyrir

Barnalífeyrir er greiddur með börnum yngri en 18 ára ef foreldri er látið eða er elli-, örorku- eða endurhæfingarlífeyrisþegi. Upplýsingar um barnalífeyri, meðlag og meðlagsgreiðslur eru á vef [Tryggingastofnunar ríkisins](#).

Alimentai

Tėvai privalo išlaikyti savo vaikus bent iki 18 m. amžiaus. Jei tėvai negyvena kartu, o vaikas mokosi ar studijuoja, galima prašyti išlaikymo iki 20 m. amžiaus. Alimentai mokami vienam iš tėvų pagal vaiko gyvenamosios vietos deklaraciją.

Tėvams sudarius sutartį dėl alimentų mokėjimų, ji turi būti patvirtinta apygardos komisaro (isl. sýslumaður). Priešingu atveju, vadovaujantis vaiko apsaugos įstatymais, sutartis negalioja.

Mokėti mažesnius nei minimalaus dydžio alimentus yra neteisėta. Jei alimentų mokėtojas turi resursų didesniems alimentams mokėti, apygardos komisaras ar teisėjas gali nuspręsti, jog turi būti išskaičiuojama didesnė alimentų suma.

Valstybinis socialinio draudimo fondas turi teisę išmokėti vieną alimentų išmoką anksčiau nei nurodyta, jei alimentų gavėjas gyvena Islandijoje. Vaikų išlaikymo fondai (isl. Innheimuntustofnun sveitarfélaga) surenka alimentus iš alimentų mokėtojų. Alimentus galima mokėti ir tiesiogiai, nedalyvaujant Valstybinio draudimo fondui.

/ 39 /

Daugiau informacijos apie alimentus bei alimentų dydį galima rasti čia.

Alimentų mokėjimas atvykstant į Islandiją

Į Islandiją gyventi atvykstantis alimentus gaunantis asmuo, pateikdamas prašymą gauti alimentus šioje šalyje privalo pateikti patvirtinimą apie ankstesnėje šalyje gautas išmokas bei jas numaćiusią sutartį. Privalu pateikti ir sutarties originalą.

Vaiko pensija

Vaiko pensija mokama asmenims, jaunesniems nei 18 m., kurių vienas iš tėvų yra miręs, gauna senatvės pensiją, negalios ar reabilitacijos išmokas. Daugiau informacijos apie vaiko pensiją, alimentus ir jų mokėjimą – Valstybinio socialinio draudimo fondo [interneto svetainėje](#).

HEILBRIGÐISÞJÓNUSTA

Allir eiga rétt á neyðaraðstoð hjá hinu opinbera heilbrigðiskerfi á Íslandi.

- Neyðaraðstoð, alvarleg slys og veikindi – 112.
- Sameiginlegt neyðarnúmer á Íslandi – 112.
- Hvar sem er á landinu er hægt að hringja í 112 og leita eftir hjálp.
- Allir geta hringt í 112 úr venjulegum síma (landlínu) og farsímum (GSM) þar sem samband næst, jafnvel þótt símar séu læstir.

Túlkun innan heilbrigðisþjónustunnar

Sjúkratryggðir sem ekki tala íslensku eiga rétt á túlkajónustu innan heilbrigðisþjónustunnar. Sé þörf á túlki þarf að taka það fram þegar tími er pantaður hjá lækni á heilsugæslustöð eða sjúkrahúsi. Það er viðkomandi stofnun sem ákveður hvort hún greiði fyrir túlkajónustu.

Heilsugæsla og heimilislæknar

Heilsugæslustöðvar eru um allt land og í öllum hverfum höfuðborgarsvæðisins. Þar er veitt öll almenn heilbrigðisþjónusta og þangað leitar fólk jafnan fyrst vegna veikinda eða annarra heilsufarsvandamála.

Fólk á rétt á að leita til hvaða heilsugæslustöðvar sem er en æskilegt er að snúa sér til heilsugæslustöðvar sem er næst heimili viðkomandi. Þar er hægt að skrá sig og sækja um heimilislækni.

Auk almennrar lækniþjónustu sinna heilsugæslustöðvar mæðravernd, ung- og smábarnavernd, skólaheilsugæslu og hjúkrun í heimahúsum.

Börn undir 18 ára aldri eru undanþeginn komugjaldi á heilsugæslu og gjaldi vegna vitjana lækna í heimahúsi. Ósjúkratryggð börn greiða fullt gjald.

Upplýsingar um heilbrigðismál og staðsetningu heilsugæslustöðva á höfuðborgarsvæðinu má finna á vef [Heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins](#). Staðsetningu heilsugæslustöðva um allt land má finna undir „[Sveitarfélagið mitt](#)” á vef Fjölmenningarseturs.

Finna má ýmsar upplýsingar um heilbrigðismál á mörgum tungumálum á vef [Embættis landlæknis](#).

Sjúkrahús taka við veiku fólki til innlagnar og veita læknishjálp, hjúkrun og aðra þjónustu eftir þörfum. Viða hafa sjúkrahús og heilsugæslustöðvar verið sameinaðar undir heitinu heilbrigðisstofnun. Á sjúkrahúsum eru einnig bráðavaktir þar sem tekið er á móti slösuðum og veikum einstaklingum.

Lækniþjónusta utan opnunartíma heilsugæslustöðva

Ef þörf er á lækniþjónustu utan opnunartíma heilsugæslustöðva á höfuðborgar-

SVEIKATOS APSAUGA

Nelaimės atveju Islandijos valstybinės medicinos įstaigos visiems privalo suteikti būtinosios medicinos pagalbos paslaugas.

- Nelaimės, nelaimingo atsitikimo ir ligos atvejais skambinti – 112.
- Bendras pagalbos telefonas Islandijoje yra 112.
- Skambinti telefonu 112 ir prašyti suteikti pagalbą galima iš bet kurios šalies vietos. Esant ryšio zonoje, skubios pagalbos telefonu 112 galima skambinti ir iš namų telefono (paprasto telefono linija), ir iš mobilaus ryšio telefono (GSM).

Vertėjavimas medicinos paslaugų sferoje

Sveikatos draudimu draustas islandų kalba nekalbantis asmuo turi teisę į vertėjo paslaugas sveikatos įstaigoje. Jei asmuo pageidauja vertėjo paslaugų, apie tai turi pranešti iš anksto registruodamasis pas gydytoją poliklinikoje ar ligoninėje. Sveikatos įstaiga nusprendžia, ar tokios paslaugos gali būti apmokėtos iš jos lėšų.

/ 41 /

Poliklinikos ir šeimos gydytojai

Poliklinikos yra visuose šalies regionuose ir sostinės rajonuose. Čia teikiamos pirminės sveikatos priežiūros paslaugos. Ligos ar sveikatos sutrikimo atveju **pirmiausia** kreiptis reikėtų į poliklinikas.

Galima kreiptis į bet kurią šalies polikliniką, tačiau pageidautina, kad būtų kreiptasi į esančią arčiausiai namų. Arčiausiai esančioje poliklinikoje galima užsiregistruoti ir užsirašyti pas šeimos gydytoją.

Be pirminių sveikatos priežiūros paslaugų poliklinikos dar teikia sveikatos priežiūros gimdyvėms, kūdikiams ir vaikams, namų slaugos paslaugas bei rūpinasi sveikatos priežiūra mokyklose.

Jaunesniems nei 18 m. vaikams registracijos mokesčio poliklinikoje mokėti nereikia, nemokama yra ir gydytoja vizitacija į namus. Nedrausti sveikatos draudimu asmenys už medicinos paslaugas moka pilną kainą.

Informacijos apie medicinos paslaugas ir poliklinikų išsidėstymą sostinės rajonuose rasite Sostinės pirminės sveikatos priežiūros įstaigų [internetu svetainėje](#). Informacijos apie poliklinikų išsidėstymą šalyje galite rasti Kultūros ir informacijos centro tinklalapyje po antrašte "Mano savivaldybė".

Informacijos apie sveikatos priežiūrą kitomis užsienio kalbomis galite rasti Sveikatos tarnybos interneto [svetainėje](#).

Ligoninėse priimami sergantys asmenys, kuriems reikalinga hospitalizacija, teikiamos gydytojo, slaugos bei kitos reikalingos paslaugos. Daug kur poliklinikos ir ligoninės veikia vienu – sveikatos priežiūros įstaigos – vardu. Ligoninėse taip pat budi gydytojai, galintys suteikti skubią pagalbą sužeistiems ar sergantiems asmenims.

Medicinos paslaugos po poliklinikos darbo valandų

Jei gydytojo pagalbos sostinėje prireikia po poliklinikos darbo valandų, t.y. vakare, naktį ar

svæðinu, það er um kvöld, nætur eða helgar, sinnir Læknavaktin þessari þjónustu að Smáratorgi 1, 201 Kópavogi, eða í síma 1770. Utan höfuðborgarsvæðisins er haft samband í síma 1700.

Læknisþjónusta utan opnunartíma er dýrari en á hefðbundnum opnunartíma.

Heilsuvera.is er vefur þar sem einstaklingar sem eru skráðir á heilsugæslustöð og eru með **rafræn skilríki geta bókað tíma rafrænt hjá heimilislækni**, óskað eftir lyfjaendurnýjun, fengið yfirlit yfir lyfjanotkun, bólusetningar og fleira.

Tannlæknajónusta

Tannlæknajónusta á Íslandi er veitt á einkareknum tannlæknastofum. Það er á ábyrgð foreldra að fara með börnin sín í reglulegt eftirlit hjá tannlækni.

/ 42 /

Tannlækningar 3–18 ára barna eru greiddar að fullu af Sjúkratryggingum Íslands. Árið 2018 verða öll börn yngri en 18 ára komin með fulla greiðslupátttöku Sjúkratrygginga Íslands. Þó þarf ávallt að greiða árlegt komugjald. Forsenda fyrir greiðslupátttöku er að barn sé skráð með heimilistannlækni. Það er má gera á Réttindagátt; mínar síður á www.sjukra.is eða hjá tannlækni. Sjá nánar á vefsíðu Sjúkratrygginga Íslands:

Sjúkratryggingar Íslands endurgreiða hluta kostnaðar fyrir ellilífeyrisþega og örorku-lífeyrisþega. Tannlæknafélag Íslands er með [vefsíðu](#) þar sem finna má tannlækna eftir landsvæðum.

Neyðarþjónusta tannlækna á höfuðborgarsvæðinu er opin um helgar og á stofutíma á virkum dögum. Hægt er að hafa samband í síma 575 0505. Upplýsingar um tannlækni á vakt eru á vefsíðu [Tannlæknafélags Íslands](#). Ef neyðartilfelli kemur upp um kvöld eða að nóttu til er sjúklingum bent á að snúa sér til bráðamóttöku sjúkrahúsanna, sjá einnig [Tannlæknavaktina](#), s: 426 8000.

Sum stéttarfélög styrkja félagsmenn sína varðandi tannlæknakostnað.

Lyf

Í apótekum eru seld lyf ásamt smávöru sem yfirleitt tengist heilsu á einhvern hátt. Þar er bæði hægt að kaupa verkjalyf sem ekki eru lyfseðilsskyld og fara með lyfseðil frá lækni til þess að fá lyfseðilsskyld lyf afhent.

Listi yfir lyfjaverslanir og apótek er að finna á vefsíðu [Fjölmenningarseturs](#).

Embætti landlæknis hefur eftirlit með allri heilbrigðisþjónustu á Íslandi. Hjá embættinu er unnt að **fá upplýsingar um heilbrigðisþjónustu** og þangað getur fólk leitað vilji það kvarta yfir þjónustu heilbrigðiskerfisins.

Upplýsingar um eigin lyfja- og heilbrigðiskostnað er hægt að skoða á [Réttindagátt Sjúkratrygginga Íslands](#), nauðsynlegt er að nota Íslykil eða rafræn skilríki. Almennar upplýsingar um greiðslupátttöku í heilbrigðiskerfinu eru á vefsíðu [Sjúkratrygginga Íslands](#).

savaitygalį, kreiptis reikėtų į Budinčius gydytojus (isl. Læknavaktin) adresu Smáratorg 1, 201 Kópavogur, arba skambinti telefonu 1770. Jei esate už sostinės ribų, skambinti reikėtų telefonu 1700.

Už po darbo valandų suteiktas medicinos paslaugas mokėti reikia brangiau.

Portale heilsuvera.is poliklinikoje registruoti ir elektroninę identifikacijos kortelę turintys asmenys gali užsiregistruoti pas gydytoją, pateikti prašymą vaistų receptui atnaujinti, gauti ataskaitą apie paskirtus ar įsigytus vaistus, gautus skiepus ir pan.

Stomatologijos paslaugos

Islandijoje stomatologijos paslaugas teikia privatūs stomatologijos kabinetai. Tėvai patys turi pasirūpinti, kad vaikai reguliariai lankytųsi pas stomatologą.

Stomatologijos paslaugas 3-18 metų vaikams apmoka Valstybinis sveikatos draudimas. Nuo 2018 m. Valstybinio socialinio draudimo indėlis į vaikų, jaunesnių nei 18 m. visiškai padengs stomatologo paslaugas, išskyrus atvykimo mokestį.

/ 43 /

Daugiau informacijos Valstybinio sveikatos draudimo [tinklalapyje](#).

Valstybinis sveikatos draudimas apmoka dalį pensininkų ir negalią turinčių asmenų stomatologijos išlaidų.

Skirtingose šalies regionuose dirbančių stomatologų sąrašą rasite Islandijos stomatologų asociacijos [tinklalapyje](#).

Skubi stomatologo pagalba sostinės apylinkėse yra teikiama darbo valandomis ir savaitygaliais. Telefonas pasiteiravimui – 575 0505. Informacijos apie budintį stomatologą rasite Islandijos stomatologų asociacijos [tinklalapyje](#). Skubios stomatologo pagalbos prireikus vakare arba naktį, kreipkitės į ligoninės priimamąjį arba susisiekite su budinčiu stomatologu telefonu 426 8000.

Kai kurios profesinės sąjungos apmoka dalį savo narių stomatologijos išlaidų.

Vaistai

Vaistinėse yra parduodami vaistai bei kitos smulkios, paprastai su sveikata susijusios prekės. Vaistinėse galite įsigyti ir be recepto, ir su receptu parduodamus vaistus.

Vaistinių sąrašą rasite Tarptautinio kultūros ir informacijos centro [tinklalapyje](#).

Sveikatos tarnyba (isl. Embætti landlæknis) yra atsakinga už sveikatos paslaugų teikimą Islandijoje. Šioje tarnyboje galite gauti informacijos apie medicinos paslaugas bei pateikti nusiskundimus dėl medicinos įstaigose teikiamų paslaugų kokybės.

Informacijos apie savo išlaidas vaistams ir medicinos paslaugoms rasite elektronine identifikacijos kortele ar elektroniniu raktu prisijungę prie šio Valstybinio sveikatos draudimo [portal](#)o. Informacijos apie kompensacijas sveikatos priežiūros paslaugoms rasite Valstybinio sveikatos draudimo interneto svetainėje.

HÚSNÆÐI

LEIGUHÚSNÆÐI

Íbúðir til leigu eru oftast auglýstar á netmiðlum, samskiptamiðlum, í dagblöðum og í svæðisbundnum auglýsingamiðlum. Auglýsingar eru í langflestum tilfellum á íslensku. Fólki í húsnæðisleit, sem býr utan höfuðborgarsvæðisins, er ráðlagt að leita upplýsinga hjá sínu sveitarfélagi.

Húsaleigusamningur

Mikilvægt er að gera skriflegan [húsaleigusamning](#)⁶ við leigusala þegar íbúð er tekin á leigu. Það þarf að kynna sér vel skilmála samningsins, svo sem reglur um tryggingu, uppsagnarfrest og fleira.

/ 44 /

Eyðublöð fyrir húsaleigusamning á íslensku, ensku og pólsku má nálgast á [vefsíðu velferðarráðuneytisins](#) og Fjölmenningarseturs. Húsaleigusamninga er einnig hægt að nálgast á skrifstofum sveitarfélaga og hjá Íbúðalánasjóði (www.ils.is).

Leigjendaaðstoðin

Neytendasamtökin reka sérstaka aðstoð fyrir leigjendur íbúðarhúsnæðis og er þjónustan ókeypis. Þar er unnt að fá upplýsingar og ráðleggingar, [sjá nánar á vefsíðu](#).

Húsnæðisbætur

Ef fólk á lögheimili á Íslandi getur það sótt um [húsnæðisbætur](#). Sótt er um rafrænt á [vefsíðu Vinnumálastofnunar](#). Nota þarf Íslykil eða rafræn skilríki. Hvort húsnæðisbætur fást greiddar sem og fjárhæð þeirra fer eftir leigufjárhæð, tekjum og fjölskyldustærð viðkomandi.

Áður en unnt er að sækja um húsnæðisbætur verður að vera búíð að [þinglýsa](#)⁷ hjá sýslumanni leigusamningi sem gildir í að minnsta kosti þrjá mánuði.

Upplýsingar um húsnæðisbætur eru á vefsíðu Vinnumálastofnunar: <https://husbot.is>. Húsnæðisbætur eru ekki greiddar íbúum á gistiheimilum, í atvinnuhúsnæði eða herbergjum.

Sérstakur húsnæðisstuðningur

Hægt er að sækja um sérstakan húsnæðisstuðning hjá því sveitarfélagi þar sem umsækjandi hefur lögheimili.

Rafmagn, heitt vatn, sími og aðgangur að netinu

Þegar flutt er inn í íbúð er mikilvægt að láta lesa af mælum vegna rafmagns og hita svo leigjandi/kaupandi greiði einungis fyrir sína notkun.

⁶ Húsaleigusamningur er samningur sem leigjandi gerir við leigusala um leigufjárhæð og fleira.

⁷ Þinglýsing samninga miðar að því að skrá þá opinberlega til þess að tryggja og vernda réttindi þeirra sem samningarnir varða.

BŪSTAS

BŪSTO NUOMA

Apie nuomojamus būstus dažniausiai yra skelbiama interneto svetainėse, socialiniuose tinkluose, laikraščiuose ir reklaminiuose stenduose, dažniausiai islandų kalba. Būsto nuomos už sostinės ribų ieškantiems asmenims patariama kreiptis į vietos savivaldybę.

Būsto nuomos sutartis

Nuomojantis būstą yra svarbu du nuomotoju sudaryti raštišką nuomos sutartį⁶. Būtina susipažinti su nuomos sutarties sąlygomis, pvz. draudimu, nuomos sutarties nutraukimo taisyklėmis ir kita.

Būsto nuomos sutarties anketas islandų, anglų ir lenkų kalbomis rasite [Socialinės gerovės ministerijos](#) ir Kultūros ir informacijos centro interneto svetainėse. Būsto nuomos sutarties anketas taip pat rasite vietos savivaldybėse bei Būsto finansavimo fondo tinklalapyje.

/ 45 /

Pagalba nuomininkams

Vartotojų sąjunga (isl. Neytendasamtökin) nemokamai teikia pagalbą būstų nuomininkams. Norėdami gauti informacijos ar konsultaciją apsilankykite [šioje tinklalapyje](#).

Būsto nuomos pašalpa

Jeigu esate Islandijoje deklaravęs savo gyvenamąją vietą, galite kreiptis dėl pašalpos būsto nuomai. Paraiška pildoma internetu Darbo biržos [internetu svetainėje](#). Prisijungti galite naudodami elektroninę identifikavimo sistemą ar elektroninį raktą. Teisė į pašalpą bei jos dydis priklauso nuo būsto nuomos kainos, asmens pajamų bei šeimos dydžio.

Prieš pateikiant prašymą dėl pašalpos būsto nuomai, reikia nuomos, kurios galiojimas ne trumpesnis kaip trys mėnesiai, sutartį [patvirtinti notariškai](#)⁷.

Informacijos apie pašalpas būsto nuomai rasite Darbo biržos interneto svetainėje [www.husbot.is](#). Jeigu gyvenamoji vieta yra svečių namai, darbinės patalpos ar kambarys, būsto nuomos pašalpa nėra mokama.

Papildoma pašalpa būsto nuomai

Savivaldybėje, kuriai priklauso asmens deklaruota gyvenamoji vieta, galima pateikti prašymą papildomai būsto nuomos pašalpai.

Elektra, karštas vanduo, telefonas ir internetas

Įsikėlus gyventi į butą reikia pasirūpinti, kad būtų patikrinti elektros ir šildymo skaitliukai, kad nuomininkas mokėtų tik už savo sąnaudas.

⁶ Būsto nuomos sutartis – tai sutartis, sudaroma tarp nuomotojo ir nuomininko, joje nurodoma nuomos kaina bei kita informacija.

⁷ Notariškas nuomos sutarties patvirtinimas yra oficialus sutarties įforminimas nuomos sutarties sudarytojų teisės užtikrinti. Patvirtinimą gauti galite apygardos komisariate už tam tikrą mokestį.

Skrifstofur sveitarfélaga geta gefið upplýsingar um fyrirtæki sem selja rafmagn og heitt vatn í sveitarfélaginu.

Nokkur símafyrirtæki eru starfrækt á Íslandi og bjóða þau upp á mismunandi verð og þjónustu fyrir síma og nettengingu. Best er að leita beint til símafyrirtækjanna til að fá upplýsingar um þjónustu og verð sem þau bjóða.

Sífelld fleiri sveitarfélög á Íslandi eru með sorpflokkun en reglur þar um geta verið mismunandi eftir sveitarfélögum. Þær er yfirleitt að finna á vefsíðum þeirra.

HÚSNÆÐISKAUP

Flestir fjármagna kaup á eigin húsnæði með lánum. Ýmsar lánastofnanir lána til íbúðakaupa, svo sem Íbúðalánasjóður, bankar, sparisjóðir og lífeyrissjóðir.

/ 46 /

Til að fá lán þarf að fara í svokallað greiðslumat svo unnt sé að meta hvort viðkomandi ræður við afborganir. Lán eru yfirleitt veitt með veði í fasteigninni eða í annarri eign.

Erlendir ríkisborgarar sem eiga lögheimili á Íslandi mega eiga íbúðarhúsnæði hérlandis. Þeir geta sótt um lán hjá Íbúðalánasjóði og öðrum lánastofnunum til íbúðakaupa með sömu skilyrðum og íslenskir ríkisborgarar. Ef útlendingur vill eiga húsnæði á Íslandi áfram, þótt hann flytji af landi brott, þarf hann að sækja um leyfi til þess. Erlendir ríkisborgarar sem ekki eiga lögheimili hér á landi geta sótt um leyfi til íbúðakaupa hjá dómsmálaráðuneytinu.

Dėl informacijos apie elektros ir karšto vandens tiekėjus kreipkitės į vietos savivaldybę.

Islandijoje yra keletas telefono kompanijų, siūlančių skirtingas telefono ir prisijungimo prie interneto paslaugas bei kainas. Dėl informacijos apie teikiamas paslaugas ir jų kainas geriausia kreiptis tiesiogiai į telefono kompanijas.

Vis daugiau savivaldybių Islandijoje rūšiuojamos atliekos, tačiau kiekvienoje savivaldybėje reikalavimai šiek tiek skiriasi. Informacijos apie atliekų rūšiavimą rasite savivaldybių interneto svetainėse.

BŪSTO ĮSIGIJIMAS

Dauguma pirkdami būstą ima paskolą. Paskolas teikia Būsto paskolos fondas (isl. Íbúðalánasjóður), bankai, taupomieji bankai ir pensijų fondai. Vertinant asmens galimybę mokėti įnašus į paskolą yra nustatomas kredito reitingas. Paskolos paprastai teikiamos įkeičiant nekilnojamąjį turtą ar kitą nuosavybę.

/ 47 /

Užsienio šalių piliečiai, deklaravę gyvenamąją vietą Islandijoje, turi teisę į gyvenamosios paskirties nekilnojamąjį turtą šioje šalyje. Paraišką būsto paskolai gauti galima pateikti tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir Islandijos piliečiai. Išvykstant iš šalies ir norint pasilikti turimą turtą, reikia pateikti prašymą tokiam leidimui. Užsienio šalių piliečiai, nedeklaravę Islandijoje gyvenamosios vietos, turi gauti leidimą iš Teisingumo ministerijos įsigyti būstą Islandijoje.

ÞJÓNUSTA SVEITARFÉLAGA

Á Íslandi eru tvö stjórnsýslustig; ríki og sveitarfélög. Sveitarfélög annast ýmiss konar grunnþjónustu fyrir íbúa sína.

Sveitarstjórnir fara með yfirstjórn í hverju sveitarfélagi og hafa heimildir til að móta þjónustuna í samræmi við staðbundnar áherslur og þarfir. Þess vegna getur þjónusta verið mismunandi á milli sveitarfélaga.

Sveitarfélög reka leikskóla og grunnskóla og bera ábyrgð á félagsþjónustu. Félagsþjónusta sveitarfélaga á að vinna að því að tryggja fjárhagslegt og félagslegt öryggi íbúa og felst meðal annars í aðstoð vegna barna, erfiðleika í fjölskyldum sem og fjárhagsaðstoð og aðstoð vegna húsnæðismála. Sveitarfélög bera jafnframt ábyrgð á barnavernd.

/ 48 /

Réttur til félagsþjónustu byggist á því að viðkomandi eigi lögheimili í því sveitarfélagi sem sótt er um aðstoð hjá.

Vegna skilyrða í lögum um útlendinga, þar sem fram kemur að framfærsla útlendinga skuli vera trygg, þá getur fjárhagsaðstoð frá sveitarfélagi haft áhrif á dvöl viðkomandi hér á landi og umsókn um ríkisborgararétt. Önnur aðstoð frá sveitarfélagi, svo sem sérstakur húsnæðisstuðningur, aðstoð vegna barna og ungmenna, skilnaðar eða heimilisofbeldis, hefur ekki áhrif.

Ef þörf er á þjónustu sveitarfélags er hægt að panta viðtal á skrifstofu sveitarfélagsins. Mörg sveitarfélög bjóða upp á túlkun við slíkar aðstæður.

Leikskólar og grunnskólar eiga að leitast við að veita foreldrum aðstoð túls vegna samskipta þeirra við skóla barna sinna.

Einstaklingur sem flytur til Íslands skráir lögheimili sitt í ákveðnu sveitarfélagi og sækir um þjónustu þar. Til dæmis er unnt að sækja um sérstakan húsnæðisstuðning, þjónustu dagforeldra og um leikskólalátt, en skylt er að skrá börn í grunnskóla. Þá er hægt að óska eftir upplýsingum um fyrirtæki sem selja hita og rafmagn, um sorpflokkun, tómstundir, íslenskukennslu og margt fleira. Sum sveitarfélög eru með frístundakort fyrir börn sem veita afslátt af greiðslum vegna tómstunda.

Dagforeldrar

Dagforeldrar annast gæslu barna í heimahúsum. Starfstími er virka daga og er dvalartími barna mismunandi; þó aldrei lengri en níu klukkustundir í senn.

Flest börn í gæslu hjá dagforeldrum eru á aldrinum 9–20 mánaða, þó geta yngri eða eldri börn verið í gæslu hjá dagforeldrum.

Dagforeldrar eru sjálfstætt starfandi og ákvarða yfirleitt sína gjaldskrá sjálfir en borga þarf fyrir dvöl hjá dagforeldri. Sveitarfélög niðurgreiða hluta kostnaðar ef dagforeldrið er með leyfi frá sveitarfélaginu til að starfa sem dagforeldri.

Hægt er að fá upplýsingar um dagforeldra á skrifstofum og vefsíðum sveitarfélaga.

SOCIALINĖS SAVIVALDYBIŲ PASLAUGOS

Islandijoje egzistuoja du valdžios administravimo lygiai: Vyriausybė ir savivaldybės. Savivaldybės atsakingos už įvairių socialinių paslaugų teikimą gyventojams.

Vietos valdžia turi sprendžiamąją galią ir teisę keisti teikiamas paslaugas pagal savivaldybės poreikius. Dėl to paslaugos gali nežymiai skirtis priklausomai nuo savivaldybės.

Savivaldybės išlaiko darželius ir mokyklas bei yra atsakingos už socialinę rūpybą. Į socialinių paslaugų spektrą įeina, pvz. pagalba esant sunkumams šeimoje ar sprendžiant finansines bei būsto problemas. Savivaldybės atsakingos ir už vaikų teisių apsaugą.

Teisę į savivaldybių teikiamas socialines paslaugas turi tik toje savivaldybėje savo gyvenamąją vietą deklaravę asmenys.

/ 49 /

Pagal esamus įstatymus, šalyje gyvenantys užsieniečiai privalo įrodyti, kad jie turi būtinų pragyvenimui lėšų, todėl gauta finansinė parama iš savivaldybės gali turėti neigiamos įtakos deklaruojant savo gyvenamąją vietą bei pateikiant prašymą dėl pilietybės gavimo. Kita iš savivaldybės gauta parama, pvz. papildoma pašalpa būsto nuomai, pagalba iškilus sunkumams dėl vaikų ir paauglių, skyrybų ar smurto šeimoje, neigiamos įtakos neturi.

Norint gauti tam tikrą paslaugą, reikia užsiregistruoti konsultacijai vietos savivaldybėje. Daugelis savivaldybių tokiais atvejais siūlo vertėjo paslaugas.

Darželiai ir mokyklos turi stengtis suteikti tėvams vertėjo paslaugas, kad būtų užtikrintas sėkmingas bendradarbiavimas.

Atvykus į Islandiją ir deklaravus savo gyvenamąją vietą atitinkamoje savivaldybėje, reikėtų kreiptis į atitinkamą savivaldybę dėl įvairių paslaugų, pavyzdžiui, dėl pašalpos būsto nuomai, auklės, vietos darželyje ar registracijos į mokyklą, kuri yra privaloma. Čia galite gauti informacijos apie elektros ir karšto vandens tiekėjus, atliekų rūšiavimą, laisvalaikio užimtumo programas, islandų kalbos kursus ir kita. Kai kurios savivaldybės gali suteikti nuolaidą laisvalaikio užimtumo vaikams programoms.

Auklės

Auklės prižiūri vaikus savo namuose. Vaikai prižiūrimi darbo dienomis, buvimo laikas įvairus, tačiau negali būti ilgesnis nei devynios valandos per dieną. Daugelis auklių prižiūrimų vaikų yra nuo 9-20 mėnesių amžiaus, tačiau prižiūrimi gali būti tiek jaunesnio, tiek vyresnio amžiaus vaikai.

Auklės yra laisvai samdomi darbuotojai, kurie patys nustato įkainius. Auklės paslaugos yra mokamos.

Savivaldybės padengia dalį išlaidų auklei, jei auklė turi savivaldybės leidimą vaikų priežiūrai.

Informacijos apie aukles rasite vietos savivaldybėse bei jų [interneto svetainėse](#).

SKÓLAKERFIÐ

Samkvæmt lögum hafa allir jafnan rétt til náms án tillits til kyns, fjárhags, búsetu, trúar, fötlunar og menningarlegs eða félagslegs uppruna.

Leikskóli

Leikskólar eru fyrir börn til sex ára aldurs en það er mismunandi eftir leikskólum og sveitarfélögum hve gömul börnin eru þegar þau fá pláss. Algengast er að leikskólar taki við börnum **þegar þau ná 18–24 mánaða** aldri. Þó er sums staðar tekið við yngri börnum.

Foreldrum er frjálst að ákveða hvort börn fari í leikskóla. Langflest börn á Íslandi ganga í leikskóla enda er litið á leikskóla sem fyrsta skólastigið og leikskólagöngu sem mikilvægan undirbúning að grunnskólagöngu.

Sveitarfélög niðurgreiða kostnað vegna leikskóla en foreldrar borga hluta kostnaðar sjálfir. Hlutdeild foreldra er mismunandi eftir sveitarfélögum.

Sótt er um leikskólavist hjá viðkomandi sveitarfélagi.

Stundum er bið eftir pláss í leikskóla og því er fólki ráðlagt að sækja um pláss svo fljótt sem kostur er, jafnvel áður en barnið er nógu gamalt til að fá pláss.

GRUNNSKÓLI

Grunnskóli er fyrir börn á aldrinum 6–16 ára og er miðað við fæðingarár barnsins. Á Íslandi er lögbundið að öll börn á grunnskólaaldri gangi í skóla og skal það sveitarfélag, þar sem barn hefur lögheimili, sjá til þess.

Nemendur með annað móðurmál en íslensku eiga rétt á kennslu í íslensku sem öðru tungumáli. Með kennslunni er stefnt að virku tvítyngi þessara nemenda og að þeir geti stundað nám í grunnskólum og tekið virkan þátt í íslensku samfélagi. Grunnskólum er heimilt að viðurkenna kunnáttu í móðurmáli nemenda með annað móðurmál en íslensku sem hluta af skyldunámi er komi í stað skyldunáms í erlendu tungumáli.

Mismunandi er eftir sveitarfélögum hvar börn eru skráð í skóla. **Hægt er að fá upplýsingar um það hjá þjónustumiðstöðvum í Reykjavík eða á skrifstofu viðkomandi sveitarfélags.**

Í flestum sveitarfélögum býðst börnum að sækja frístundaheimili eða dægradvöl eftir að hefðbundnum skóladegi lýkur. Greiða þarf fyrir slíka þjónustu samkvæmt gjaldskrá.

Móðurmálskennsla

Margar rannsóknir hafa sýnt fram á mikilvægi þess að foreldrar tali móðurmál sitt við börnin sín. Sums staðar er boðið upp á móðurmálskennslu fyrir börn, ýmist af sveitarfélaginu eða í samstarfi foreldra.

ŠVIETIMO SISTEMA

Pagal įstatymus visi turi lygias teises į mokslą nepriklausomai nuo lyties, ekonominės padėties, gyvenamosios vietos, tikėjimo, negalios, kultūros ar socialinės kilmės.

Darželis

Darželį vaikai lanko iki kol jiems sukanka šešeri, tačiau nuo darželio ar savivaldybės priklauso, kokio amžiaus jie gauna vietą jame. Dažniausiai vaikai gauna vietą darželyje būdami 18-24 mėnesių amžiaus. Kai kur priimami jaunesni vaikai.

Tėvai patys nusprendžia, ar vaikas lankys darželį, ar ne. Daugelis vaikų Islandijoje lanko darželį, jis laikomas pirmąja formalaus švietimo pakopa, o jo lankymas yra svarbus vaiko pasiruošimui į mokyklą.

Dalį darželio išlaidų dengia savivaldybė, o dalį – vaikų tėvai.

/ 51 /

Prašymą dėl priėmimo į darželį reikia pateikti vietos savivaldybei.

Kartais susidaro eilės laukiančiųjų pakliūti į darželį, todėl rekomenduojama vaikus į darželį užrašyti kuo anksčiau, nelaukiant, kol jie sulauks darželinuko amžiaus.

PAGRINDINĖ MOKYKLA

Pagrindinę mokyklą lanko 6-16 metų vaikai, o mokyklinis amžius nustatomas pagal vaiko gimimo metus. Mokslas pagrindinėje mokykloje Islandijoje yra privalomas, už tai atsakinga ir savivaldybė, kurioje yra vaiko deklaruota gyvenamoji vieta.

Mokiniai, kurių gimtoji kalba ne islandų, gali mokytis islandų kalbos kaip užsienio kalbos. Tuo siekiama suteikti mokiniams galimybę mokytis ir aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime neprarandant dvikalbystės. Mokykla turi teisę pripažinti gimtosios kalbos žinias kaip užsienio kalbos žinias ir gali įskaityti gimtosios kalbos žinias kaip dalį privalomo dalyko.

Skirtingose savivaldybėse skiriasi, kur galima užrašyti vaikus į mokyklą. Informaciją apie tai teikia Reikjaviko socialinių paslaugų centrai arba vietos savivaldybės.

Pasibaigus pamokoms mokykloje, daugelis savivaldybių siūlo vaikams popamokinę veiklą arba priežiūrą po pamokų. Šios paslaugos yra mokamos.

Gimtosios kalbos mokymas

Daug kalbos tyrimų rodo, jog tėvų bendravimas su vaikais gimtąja kalba yra labai svarbus. Kai kurios savivaldybės, atskirai arba bendradarbiaudamos su tėvais, organizuoja gimtosios kalbos pamokas vaikams.

Öll bókasöfn á Íslandi hafa samstarf um að bjóða upp á bækur fyrir börn á ýmsum tungumálum.

Móðurmál – samtök um tvítyngi – hafa boðið upp á móðurmálskennslu á yfir tuttugu tungumálum (öðrum en íslensku) fyrir fjöltyngd börn á Íslandi síðan 1994, sjá nánar hér.

Íslenskukennsla fullorðinna

Margar stofnanir og fyrirtæki bjóða upp á íslenskukennslu fyrir útlendinga. Kostnaður við að skrá sig á námskeið getur verið mismunandi. Mörg stéttarfélög veita styrki til íslenskunáms. Hægt er að afla sér upplýsinga hjá viðkomandi stéttarfélagi. Námið er unnt að stunda um allt land og einnig er boðið upp á kennslu á netinu og kennslu fyrir byrjendur og lengra komna.

Upplýsingar um íslenskunámskeið má **nálgast** á vef Fjölmenningarseturs.

Visos Islandijos bibliotekos bendradarbiauja, siekdamos vaikams pasiūlyti knygų įvairiomis kalbomis.

Gimtoji kalba – dvikalbių sąjunga (Móðurmál – samtök um tvítýngi) dar nuo 1994 m. siūlo daugiau nei 20-ies kalbų mokymus dvikalbiams vaikams Islandijoje.

Islandų kalbos kursai suaugusiems

Įvairios firmos bei mokymo įstaigos organizuoja islandų kalbos kursus užsieniečiams. Kursų kainos yra labai skirtingos, o kartais jie yra ir nemokami. Kai kurios profesinės sąjungos padengia dalį išlaidų. Dėl detalesnės informacijos kreipkitės į savo profesinę sąjungą.

Informaciją apie islandų kalbos kursus bei jų organizatorius rasite Tarptautinio kultūros ir informacijos centro tinklalapyje (www.mcc.is).

Framhaldsskóli

Allir sem hafa lokið grunnskóla á Íslandi, eða sambærilegu námi erlendis, geta stundað nám í framhaldsskóla. Nám í framhaldsskóla er ekki lögbundin skylda en framhaldsskólum er skylt samkvæmt lögum að bjóða öllum nemendum að 18 ára aldri námstilboð við hæfi (fræðsluskylda).

Skráningargjald er misjafnt eftir skólum. Sumir skólar bjóða upp á móðurmálskennslu og íslenskukennslu fyrir útlendinga. Einnig er hægt að stunda fjarnám frá sumum skólum. Í framhaldsskólum starfa námsráðgjafar sem aðstoða nemendur við námsval og fleira.

/ 54 /

Margir framhaldsskólar eru einnig með starfsmenntun þar sem unnt er að læra iðngreinar og ljúka sveinsprófi og/eða stúdentsprófi. Einnig bjóða margir skólar styttri námsbrautir með beinni tengingu við atvinnulífið.

Nánari upplýsingar um framhaldsskóla er að finna á vef [mennta- og menningarmála-ráðuneytisins](#).

Háskóli

Nemendur sem hefja nám í háskóla þurfa að hafa lokið stúdentsprófi eða sambærilegu námi.

Sjö skólar bjóða upp á menntun til háskólagráðu. Greiða þarf ýmist innritunargjald eða skólagjöld.

Nánari upplýsingar um háskóla eru á vef [mennta- og menningarmálaráðuneytisins](#).

Bókasöfn

Bókasöfn eru öllum opin. Á bókasöfnum er unnt að nálgast bækur á íslensku og öðrum tungumálum, alfræðiorðabækur, orðabækur og önnur uppflettirit. Flest bókasöfn bjóða upp á netaðgang.

Lögfræðiráðgjöf fyrir innflytjendur

Mannréttindaskrifstofa Íslands býður upp á lögfræðiráðgjöf fyrir innflytjendur. Ráðgjöfin er í húsnæði skrifstofunnar að Túngötu 14 í Reykjavík. Hægt er að panta tíma hjá skrifstofunni í síma 552 2720 eða á info@humanrights.is.

Rauði krossinn á Íslandi

Rauði krossinn á Íslandi aðstoðar innflytjendur, þar á meðal flóttafólk og þá sem sækja um alþjóðleg vernd, með margvíslegum hætti.

Samkvæmt samningum við stjórnvöld stendur flóttafólki til boða stuðningur sjálfbóðaliða Rauða krossins og almennar leiðbeiningar, fræðsla og ráðgjöf varðandi

Aukštesnioji vidurinė mokykla

Visi mokiniai, Islandijoje baigę pagrindinę mokyklą ar panašius mokslus užsienyje, gali toliau tęsti mokslus aukštesniojoje vidurinėje mokykloje. Mokslas aukštesniojoje vidurinėje mokykloje nėra privalomas, tačiau mokyklos privalo priimti visus, jaunesnius nei 18 m. mokinius ir pasiūlyti jiems tinkamą programą.

Mokestis už mokslą kiekvienoje mokykloje skiriasi. Kai kurios mokyklos siūlo gimtosios kalbos mokymą bei islandų, kaip užsienio kalbos, mokymą. Kai kuriose mokyklose galima mokytis per atstumą. Visose aukštesniosiose vidurinėse mokyklose dirba konsultantai, padedantys mokiniams pasirinkti tinkamą programą ir pan.

Daugelyje mokyklų yra ir profesinio mokymo programų, kuriose galima mokytis amatų bei gauti atitinkamą profesinio išsilavinimo diplomą ir/arba aukštesniojo vidurinio brandos atestatą. Taip pat daugelis aukštesniųjų vidurinių mokyklų siūlo trumpas programas, tiesiogiai susietas su darbo rinka.

Daugiau informacijos apie aukštesniąsias vidurines mokyklas rasite Kultūros ir švietimo ministerijos [interneto svetainėje](#).

Universitetas

Norint pradėti studijas universitete, reikia turėti aukštesniosios vidurinės mokyklos brandos atestatą arba būti baigus panašius mokslus.

Septyni universitetai Islandijoje siūlo aukštojo mokslo studijų programas. Paprastai reikia mokėti registracijos mokestį arba mokestį už mokslą.

Daugiau informacijos apie universitetus rasite [Kultūros ir švietimo ministerijos interneto svetainėje](#).

Bibliotekos

Bibliotekos yra atviros visiems informacijos vartotojams. Bibliotekose rasite knygų islandų bei kitomis kalbomis, enciklopedijų, žodynų bei kitų informacinių leidinių. Dauguma bibliotekų siūlo interneto paslaugas.

Teisinės konsultacijos imigrantams

Žmogaus teisių tarnyba Islandijoje siūlo teisinės konsultacijas imigrantams. Konsultacijos teikiamos adresu Túngata 14, Reikjavike. Užsiregistruoti konsultacijai galima telefonu 552 2720 arba elektroniniu paštu info@humanrights.is

Raudonasis kryžius Islandijoje

Raudonasis kryžius padeda imigrantams, taip pat ir pabėgėliams bei asmenims, siekiantiems tarptautinio politinio prieglobsčio.

Remiantis sutartimi su valdžios institucijomis, Raudonojo kryžiaus savanoriai teikia pagalbą pabėgėliams: nurodo bendrąsias gaires, teikia instrukcijas bei patarimus, kaip geriausia panaudoti

þau úrræði sem standa til boða. Deildir Rauða krossins koma að ýmsum verkefnum eins og stuðningsfjölskyldum, ýmiss konar félagsstarfi, aðstoð við heimanám og fleira. Þeir sem sækja um alþjóðlega vernd njóta einnig réttargæslu lögfræðinga Rauða krossins samkvæmt samningi við stjórnvöld.

Frekari upplýsingar má finna á vefsíðu [Rauða krossins](#).

Réttur þinn – upplýsingabæklingur

Sérstakur bæklingur um réttindi kvenna á Íslandi er aðgengilegur á vefsíðu Jafnréttisstofu. Þar má finna ýmsar gagnlegar upplýsingar varðandi íslenskt réttarkerfi og íslenskt samfélag. Upplýsingar um jafnan rétt og jafna stöðu kynja, dvalarleyfi, skilnað, forsjármál, umgengnisréttarmál, fjármál, ofbeldi í nánnum samböndum og hótanir. Þar er einnig að finna upplýsingar um hvar hægt sé að leita eftir aðstoð. Bæklingurinn er aðgengilegur á nokkrum tungumálum.

/ 56 /

Bjarkarhlíð – ráðgjöf, stuðningur og fræðsla fyrir þolendur ofbeldis, sími 553 3000.

Kvennaathvarfið: www.kvennaathvarf.is, sími 561 1205

Athvarf fyrir konur og börn sem flýja andlegt eða líkamlegt ofbeldi á heimili af hendi eiginmanns, sambýlismanns eða annarra heimilismanna. Einnig fyrir konur sem orðið hafa fyrir nauðgun.

Stígamót: www.stigamot.is, sími 562 6868

Ráðgjöf og stuðningur fyrir konur og karla sem beitt hafa verið kynferðisofbeldi.

Samtök og félög innflytjenda á Íslandi

Á Íslandi eru starfandi fjölmörg félög innflytjenda og félög tengd fjölmenningu, upplýsingar um þau má finna á vefsíðu [Fjölmenningarseturs](#).

esamus išteklius. Raudonojo kryžiaus padaliniai dalyvauja įvairiose programose, pavyzdžiui, paramos šeimoms, socialinės veiklos, pagalbos namų ruošoje ir pan. Sudarius sutartį su valdžios institucijomis, Raudonojo kryžiaus teisininkai gali atstovauti tarptautinės apsaugos siekiančius pabėgėlius.

Daugiau informacijos apie tai Raudonojo kryžiaus interneto svetainėje.

Informacinė knygelė Tavo teisė (Réttur þinn)

Lygių teisių centro (isl. Jafréttisstofa) tinklalapyje rasite specialų informacinį leidinį apie moterų teises Islandijoje. Jame rasite naudingos informacijos apie Islandijos teisinę sistemą ir visuomenę, pvz. informacijos apie lygias teises ir padėtį, leidimą gyventi šalyje, skyrybas, vaiko globą bei teisę matytis su vaiku, finansus, smurtą ir grąsinimus artimoje aplinkoje. Taip pat rasite informacijos, kur reikėtų kreiptis iškilus sunkumams. Ši informacinė knygelė išversta į kelias kalbas.

/ 57 /

Bjarkarhlíð – parama, konsultacijos ir mokymai patiriantiems smurtą, teikiama telefonu 553 3000.

Moterų krizių centras (isl. Kvænnaathvarfið), telefono numeris 561 1205: tai centras moterims, ieškančioms prieglobsčio nuo artimo asmens (vyro, sugyventinio ar kito namuose gyvenančio asmens) keliamo fizinio ar emocinio smurto. Taip pat – moterims, patyrusioms seksualinę prievartą.

Stígamót, telefono numeris 562 6868

Pagalba ir konsultacijos moterims ir vyrams, patyrusiems seksualinę prievartą.

Imigrantų organizacijos ir bendruomenės

Islandijoje yra susibūrę daug imigrantų bendruomenių bei skirtingų kultūrų draugijų. Daugiau informacijos rasite Tarptautinio kultūros ir informacijos centro tinklalapyje.

Farsímar

Hægt er að kaupa frelsiskort, fyrirframgreidd farsímakort af símafyrirtækjunum og kaupa áfyllingu í flestum matvöruverslunum, bensínstöðvum og sjoppum. Til að fá fasta farsímaáskrift þarf að vera með íslenska kennitölu.

Búslóðaðflutningar

Búslóðir þeirra sem flytja búferlum til Íslands eru tollfrjálsar að uppfylltum ákveðnum skilyrðum. Það eru heimilismunir, til dæmis húsgögn og búsáhöld og aðrir persónulegir munir, sem eru tollfrjálsir við búferlaflutning. Á vefsíðu [Tollstjóra](#) má sjá hvaða skilyrði þarf að uppfylla.

Greiða þarf gjöld af vörum sem fluttar eru með búslóð til landsins og geta ekki talist hluti búslóðar.

Gæludýr

Strangar reglur gilda um innflutning gæludýra til Íslands og eru sumar hundategundir bannaðar á landinu.

Fólk með gæludýr er hvatt til að lesa sér sérstaklega til um þær reglur sem gilda á vefsíðu [Matvælastofnunar](#).

Mobilieji telefonai

Islandijoje galima įsigyti išankstinio mokėjimo telefono kortelę, ją papildyti galima daugelyje maisto parduotuvių, benzino kolonėlių ir pan. Norint įsigyti telefono kortelę su abonementu, asmuo turi turėti islandišką asmens kodą.

Namų ūkio perkėlimas

Į Islandiją perkelti namų ūkį, t.y. baldus, namų apyvokos įrankius, asmeninius daiktus ir pan. paprastai nereikia mokėti importo mokesčių, jei perkėlimas atitinka tam tikrus reikalavimus. Šiuos reikalavimus rasite Muitinės departamento [tinklalapyje](#).

Jei kraustantis į Islandiją atsivežami daiktai, nelaikomi namų ūkio dalimi, už juos reikia mokėti mokesčius.

/ 59 /

Naminiai gyvūnai

Islandijoje galioja labai griežtos naminių gyvūnų įvežimo į šalį taisyklės, o kai kurios šunų rūšys yra uždraustos.

Naminius gyvūnus laikantys žmonės turėtų atidžiai susipažinti su gyvūnų laikymo taisyklėmis, jas rasite Maisto tarnybos (isl. Matvælastofnun) [tinklalapyje](#).

Fjölmenningarsetur: www.mcc.is

Eures: <https://ec.europa.eu/eures/public/language-selection>

Þjóðskrá Íslands: <https://skra.is/>

Utanríkisráðuneytið: www.utanrikisraduneyti.is

Reykjavíkurborg: www.reykjavik.is

Seðlabanki Íslands: www.sedlabanki.is

Miðstöð slysavarna barna: <https://www.msb.is/>

Íslykill: www.island.is/islykill

Rafræn skilríki: www.skilriki.is

Island.is: www.island.is

Alþingi: <http://www.althingi.is/>

Stjórnarráð Íslands: www.stjornarrad.is

Vinnumálastofnun: <https://www.vinnumalastofnun.is/>

Sjúkratryggingar Íslands: www.sjukra.is

Tryggingastofnun Íslands: www.tr.is

Félag dómtúlka og skjalapýðenda: www.flds.is

Upplýsingar um Apostille vottun: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/apostille/faq1>

Alþýðusamband Íslands: www.asi.is

Vinnuréttarvefur: www.asi.is/vinnurettarvefur/

Einn réttur ekkert svindl: <http://ekkertsvindl.is/einn-rettur-ekkert-svindl>

Landssamtök Lífeyrissjóða: <https://www.lifeyrismal.is/>

Efling stéttarfélag: <https://www.efling.is/>

VR: www.vr.is

Bandalag háskólamanna: <https://www.bhm.is/>

Bandalag starfsmanna ríkis og bæja: <https://www.bsrb.is/>

Vinnueftirlitið: www.vinnueftirlit.is

Enic/Naric Íslandi: <http://www.enicnaric.is/>

Embætti landlæknis: <http://www.landlaeknir.is/>

Iðan –fræðslusetur-mat á námi: <http://idan.is/nams-og-starfsradgjof/mat-og-vidurkenn-ing-a-nami-erlendis>

Ríkisskattstjóri: <https://www.rsk.is/>

Persónuafsláttur: <https://www.rsk.is/einstaklingar/stadgreidsla/personuafslattur>

Fæðingarorlofssjóður: <http://www.faedingarorlof.is/>

Meðlagsgreiðslur: <http://www.medlag.is/>

Heilsugæsla höfuðborgarsvæðisins: <https://www.heilsugaeslan.is/>

/ 61 /

Allar heilsugæslur á landinu: <https://www.stjornarradid.is/verkefni/husnaedismal/husaleigumal/leigusamningar-leigutimi-og-forgangsrettur-leigjenda/>

Tannlæknafélag Íslands: <http://www.tannsi.is/tannlaeknar>

Tannlæknavaktin: <http://www.tannlaeknavaktin.is/>

Húsaleigusamningur á vef velferðarráðuneytisins: <https://www.stjornarradid.is/verkefni/husnaedismal/husaleigumal/leigusamningar-leigutimi-og-forgangsrettur-leigjenda/>

Leigjendaaðstoðin: <https://www.ns.is/is/content/leigjendaadstodin>

Húsnæðisbætur: <https://husbot.is/>

Íbúðalánasjóður: <http://www.ils.is/>

Dómsmála-samgöngu-og sveitarstjórnarráðuneyti: <https://www.innanrikisraduneyti.is/>

Móðurmál – samtök um tvívyngi: <http://www.modurmal.com/>

Tækniskólinn-nýbúabraut: <https://tskoli.is/namsbraut/almenn-namsbraut-fyrir-nybua/>

Háskólar á Íslandi: <https://www.menntamalaraduneyti.is/stofnanir#ha>

Mannréttindaskrifstofa Íslands: <http://www.humanrights.is/is>

Rauði krossinn á Íslandi: <https://www.raudikrossinn.is/>

Jafnréttisstofa-Réttur Pinn: <https://www.jafnretti.is/is/samfelag-og-vinumarkadur/rettur-thinn/rettur-thinn-mikilvaegar-upplysingar-fyrir-erlendar-konur-a-islandi>

Tollstjóraembættið: <https://www.tollur.is/>

Matvælastofnun: <http://mast.is/>

IS Upplýsingar | Aðstoð | Ráðgjöf
www.mcc.is
mcc@mcc.is

EN Information | Assistance | Counsel
www.mcc.is/english
mcc@mcc.is

PL Informacje | Porady | Doradztwo
www.mcc.is/polszczyzna
polska@mcc.is

HR Informacije | Pomoc | Konzultacije
www.mcc.is/serbian-croatian
informacije@mcc.is

TH ข้อมูล | ความช่วยเหลือ | การปรึกษา
www.mcc.is/phasa-thai
tailenska@mcc.is

ES Información | Ayuda | Consejería
www.mcc.is/spanish
spaenska@mcc.is

RU Информация | Помощь | Консультации
www.mcc.is/russian
russneska@mcc.is

LV Informācija | Pagalba | Konsultācijas
www.mcc.is/lithuanian
lithaiska@mcc.is

AR تاملولعم | قدعاسم | ينوناق راشتسم
www.mcc.is/arabic
mcc@mcc.is

FJÖLMENNINGASETUR

Multicultural and Information Centre

VELFERDARRÁÐUNEYTIÐ

Ministry of Welfare